

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PEDAGOGICKÁ
KATEDRA VÝPOČETNÍ A DIDAKTICKÉ TECHNIKY

**VYUŽITÍ INTERAKTIVNÍ TABULE PRO ŽÁKY CIZINCE NA
PRVNÍM STUPNI ZÁKLADNÍCH ŠKOL**
BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Hana Otcová

Specializace v pedagogice, obor Informatika se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: PhDr. Lucie Rohlíková, PhD.

Plzeň, 2017

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně
s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 13. dubna 2017

.....
Hana Otcová

Poděkování:

Ráda bych poděkovala vedoucí bakalářské práce PhDr. Lucii Rohlíkové, Ph.D. za její ochotné a odborné vedení při zpracování mé bakalářské práce. Velice si vážím jejích cenných rad a času, který mně i mé práci věnovala.

Poděkování patří i učitelkám ze základní školy v Mirošově. A v neposlední řadě i mé rodině.

USE OF INTERAKTIVE BOARDS FOR PUPILS-FOREIGNERS IN
PRIMARY SCHOOL

OBSAH

Úvod	2
1 TEORETICKÁ ČÁST.....	4
1.1 PROBLEMATIKA VYUŽITÍ INTERAKTIVNÍCH TABULÍ VE VÝUCE NA ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH.....	4
1.2 MOŽNOSTI VYUŽITÍ INTERAKTIVNÍ TABULE V RŮZNÝCH ČÁSTECH VYUČOVACÍ HODINY	6
1.3 JEDNODUCHÁ DOPORUČENÍ PRO TVORBU VÝUKOVÝCH MATERIÁLŮ.....	7
VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ-CIZINCŮ NA ZÁKLADNÍ ŠKOLE S MOŽNOSTÍ VYUŽITÍ DIGITÁLNÍCH TECHNOLOGIÍ.....	15
1.4 15	
1.4.1 Problematika začleňování žáků-cizinců do výuky.....	15
1.4.2 Inkluzivní vzdělávání a digitální technologie	17
2 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ	19
2.1 CÍLE A METODY VÝZKUMU	19
2.2 VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ	20
2.3 ZÁVĚR K DOTAZNÍKŮM	31
3 PRAKTICKÁ ČÁST	33
3.1 VLASTNÍ VÝUKOVÉ MATERIÁLY.....	33
3.1.1 Příprava souboru prezentací	33
3.1.2 Ověření souboru prezentací na cílové skupině	51
3.1.3 Kritéria pro úpravu prezentací	52
ZÁVĚR.....	54
RESUMÉ	55
SEZNAM LITERATURY	57
SEZNAM OBRÁZKŮ	58
SEZNAM TABULEK	59
SEZNAM GRAFŮ.....	60
PŘÍLOHY	I
PŘÍLOHA Č. 1 – DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ	I
PŘÍLOHA Č. 2 – OBSAH CD	VIII

Úvod

Tato bakalářská práce se zabývá možnostmi využití interaktivní tabule na základních školách, především pro žáky-cizince. Vzdělávání je neustále inovováno využíváním moderní didaktické techniky a učebních pomůcek, které se pro dnešní generaci vzdělávání staly téměř nepostradatelnými. V českých školách se interaktivní tabule využívají stále častěji a jejich začlenění do výuky se začíná stávat normou. Interaktivní tabule je velká dotyková obrazovka, ke které je připojen počítač a datový projektor. Projektor promítá obraz z počítače na povrch tabule a přes ni můžeme prstem, speciálními fixy nebo dalšími nástroji ovládat počítač. Učitel, pro kterého je dnes používání počítače nutností, se nemusí obávat nějakých technických složitostí při ovládání tohoto hardwaru. Stačí jednoduše pouhý dotyk na povrchu tabule a pohodlně spustí přichystané obrazové materiály, videa, internetové zdroje a se všemi materiály lze v digitálním prostředí názorně a aktivně pracovat, opatřovat poznámkami, třídit, zapojovat aktivně žáky. Velkou výhodou je, že se veškeré záznamy mohou ukládat pro pozdější použití. Software interaktivní tabule je výbornou didaktickou a názornou pomůckou pro oživení výuky. Do zápisu lze vkládat obrázky i zvuky, odkazy apod. Pokud má učitel kvalitně zpracované prezentace pro interaktivní tabuli, mohou být velkou oporou také pro doučování a domácí přípravu žáků-cizinců. Oproti běžným tištěným materiálům je zde výhodou možnost využití multimédií a interaktivních prvků, možnost propojení se slovníky apod. Na škole, kde působím, mám možnost pracovat s interaktivními tabulemi Smart Board již pět let a zaujaly mě možnosti, které tato technologie nabízí. Na základě těchto zkušeností jsem si téma bakalářské práce zvolila.

Cílem bakalářské práce je na základě teoretického seznámení s problematikou možností využití interaktivní tabule při práci se žáky cizinci a reflexe výzkumného dotazníkového šetření provedeného mezi učiteli prvního stupně základní školy vytvořit soubor prezentací zpracovaných se zřetelem ke specifickým vzdělávacím potřebám žáků-cizinců a jeho ověření na cílové skupině.

Teoretická část práce je věnována přehledu interaktivních tabulí a základním informacím, kdo s nimi může pracovat a za jakých podmínek, možnostem jejich využití v různých částech vyučovací hodiny. Podrobně je popsána problematika začleňování žáků-cizinců do výuky včetně specifik vzdělávání žáků-cizinců na primárním stupni základní školy s využitím digitálních technologií (především pak interaktivních tabulí).

Praktická část bakalářské práce je rozdělena na dvě části. V první části se jedná o vyhodnocení dotazníkového šetření zaměřeného na zkušenosti pedagogů s využíváním digitálních technologií ve výuce. Cílem šetření bylo zjistit, jak co nejefektivněji vytvářet výukové materiály žákům-cizincům pro jejich snadnější začleňování do výuky. Ve druhé části jsou popsána jednoduchá doporučení pro tvorbu výukových materiálů pro usnadnění práce žáků-cizinců, jak ve výuce samotné, tak při doučování a v domácí přípravě. Součástí jsou vlastní výukové materiály, soubor prezentací, ve kterém jsou znázorněny možnosti vkládání popisků, audionahrávek, užitečných odkazů apod. do vytvořených prezentací. Soubor prezentací je zaměřen na pochopení a následné procvičování probírané látky a na usnadnění domácí přípravy žáků-cizinců. Tento soubor prezentací byl odzkoušen v praxi.

1 TEORETICKÁ ČÁST

1.1 PROBLEMATIKA VYUŽITÍ INTERAKTIVNÍCH TABULÍ VE VÝUCE NA ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH

Během posledních let interaktivní tabule prošly vývojem a staly se běžnou součástí vybavení většiny učeben jak základních, středních, vysokých škol, tak i soukromých organizací. Ze začátku bylo pořízení interaktivní tabule pro školy nákladné. Díky projektu „EU peníze školám“ většina škol disponuje více tabulemi a žáci se nemusí za tabulí stěhovat do jiné učebny. Zároveň si musíme uvědomit, že sebelepší technika sama o sobě nedokáže udělat výuku zábavnější, zajímavější a efektivnější. Vždy záleží na schopnostech pedagoga využít možnosti tabule pro výuku poutavější a zajímavější. Bohužel jsou stále učitelé, kteří interaktivní tabuli používají pouze místo promítacího plátna. V praxi na základních školách ale zjišťujeme, že stále více pedagogů nachází velkou oporu v této technologii. V minulosti nebylo možné vytvořit učební materiál pro jednu interaktivní tabuli a následně ho použít pro jiný typ tabule, což znemožňovalo sdílení těchto materiálů. V současnosti existuje společný formát souborů, který je univerzální, což je pro úspěšné zapojení interaktivní tabule do výuky výhodné (Bannisterová, 2010). Existuje také bezplatný prohlížeč, ve kterém si žák např. při domácí výuce může výukový materiál prohlédnout, aniž by musel používat software dodaný k interaktivní tabuli.

Typy interaktivních tabulí

V současné době se na trhu vyskytuje stále více různých druhů interaktivních tabulí s různým principem fungování. Objevují se tabule využívající optiku a infračervené paprsky, dále se můžeme setkat s ultrazvukovými a infračervenými tabulemi, které využívají povrchovou ultrazvukovou vlnu, která se šíří po čirém skle. Existuje také laserová tabule, kde jsou laserové paprsky za pomoci natáčecích zrcátek promítány na plochu tabule. Nejvíce rozšířené a na základních školách také nejvíce používané, jsou tabule SOFT BOARD a HARD BOARD.

HARD BOARD jsou tabule pracující na elektromagnetickém principu, kdy dochází ke snímání dotyku pera obsahujícího magnet. Tabule má pod krycí vrstvou elektromagnetické pole. Poté, co se pero povrchu dotkne, je toto magnetické pole narušeno a změna je systémem tabule vyhodnocena a informace o ní je dále předána počítači. Oproti tomu tabule.

Oproti tomu tabule SOFT BOARD pracuje na odporovém principu. Tabule je tvořena dvěma pružnými pokovenými fóliemi, mezi nimiž je vzduch a po dotyku povrchu tabule prstem či perem dojde v tomto místě ke změně elektrického odporu a tuto skutečnost zaznamená počítač. Týž princip využívá i interaktivní tabule SMART BOARD od společnosti SMART Technologies.

SMART BOARD interaktivní tabule se skládá z několika částí. V první řadě je to datový projektor, který přenáší obraz z počítače či připojeného notebooku na dotykovou obrazovku. Projektor bývá většinou zavěšen na stropě před tabulí. Dále je to projekční plocha, která slouží jako velká dotyková obrazovka. Ta může být ovládána buď pomocí prstu, nebo speciálními pery, které fungují jako levé tlačítko myši. Přes projekční plochu tak může být ovládán software počítače. Nástrojová lišta je umístěna v horní či spodní části tabule a můžeme využívat všechny její funkce – volba fontu písma, sílu a typ čar, barvy, geometrické tvary, houbu na mazání, zakrývání obrazovky a mnohé další. Projekční plocha i datový projektor musí být propojeny s počítačem. Cokoliv v něm pustíme, to se zároveň objeví na tabuli. Můžou to být různé programy, videa, přípravy, výpisky, ale také softwary vytvořené přímo pro interaktivní tabule (Mikolášová, 2015).

Na základní škole v Mirošově se využívají tabule SMART Board a program s názvem SMART Notebook. Tento program je dodáván výrobcem a disponuje širokou škálou různých nástrojů, pomocí nichž lze vytvořit poutavé a originální výukové materiály. Je zde přednastaveno množství šablon, pozadí, obrázků, interaktivních a multimediálních souborů. To vše poskytuje možnost připravovat poutavé a zajímavé interaktivní prezentace umožňující aktivní práci žáků s výukovým obsahem. Do připravených materiálů lze vsunout vlastní nahrávky, ať už zvukové či vizuální, dále například odkazy na internet, vytvořené grafy či obrázky, se kterými se dá hýbat, přesouvat je, otáčet a barevně zvýrazňovat. Do prezentace se dají ručně vpisovat poznámky a myšlenkové mapy, které lze následně uložit a použít v dalších hodinách (AV MEDIA, 2009).

Důležitou součástí softwaru je část Lesson Activity Toolkit 2.0, která obsahuje šablony her a cvičení, které se jen jednoduše upraví podle látky, kterou chceme probírat. Cvičení vytvořená v této části jsou čistě interaktivní, žáci se aktivně podílí na jejich řešení a doplňování (AV MEDIA, 2010). Materiály tvořené v programu SMART Notebook si učitelé mezi sebou zdarma sdílejí. Například na portálu www.veskole.cz je v současné době více než 26 000 výukových materiálů vytvořených v tomto programu. Portály jako je tento značně ulehčují učitelům práci, jelikož nemusí celou prezentaci tvořit sám, ale může použít již

prezentaci vytvořenou a eventuálně si ji upraví dle svého. Díky jednotlivým druhům cvičení mohou být pokryty všechny řečové dovednosti – poslech, čtení, psaní a mluvení. Při poslechu věnujeme pozornost rozlišování hlásek, intonaci, rytmu, vázání skupin slov. Důležitou součástí je také analýza slyšeného, která je nezbytnou podmínkou ke správnému porozumění. Na interaktivní tabuli lze text analyzovat pomocí zakrývání, doplňování a zvýrazňování. Nahrávka může být opakovaně pouštěna a žáci si trénují své poslechové dovednosti. Např. čtení v cizím jazyce je vyučováno globálně, žáci se učí číst celá slova najednou jako celek. Cvičení prohlubující tuto dovednost využívají obrázky, které musí žák správně přiřadit ke slovu. Může být použito různých osmismerek, ve kterých žák hledá ukrytá slova, tajenek a přesmyček. Interaktivní cvičení nabízejí možnosti, jak si pravopis procvičit a upevnit. V textu mohou chybět celá slova (mohou být nahrazena obrázkem a žák musí slovo sám dopsat), nebo jsou vynechána pouze jednotlivá písmenka a žák se rozhodne, které písmenko má dosadit. Správné řešení může být po dobu plnění úkolu zakryto roletou a po dokončení úkolu se odkryje. Ani mluvení jako jazyková dovednost není z interaktivních cvičení vyloučeno. Je zde samozřejmě nutná asistence učitele, který je hlavním kontrolorem správné výslovnosti. Žáci mohou odkrývat obrázky či text a plnit dané úkoly. Může jít o typy cvičení – čti a říkej nebo poslouchej a říkej. Díky těmto všem řečovým dovednostem dochází k rozvoji a upevňování jazykových prostředků, kterými jsou gramatika a slovní zásoba. Žáci často ani nepostřehnou, že si hrou upevňují nově probranou gramatiku a slovní zásobu.

1.2 MOŽNOSTI VYUŽITÍ INTERAKTIVNÍ TABULE V RŮZNÝCH ČÁSTECH VYUČOVACÍ HODINY

Učitel nemůže spoléhat pouze na to, že umí interaktivní tabuli ovládat. Nestačí mu umět používat interaktivní výukové objekty. Nejdůležitější je, aby uměl interaktivní tabuli vhodně zařadit do výuky. Interaktivní tabule nabízí několik zajímavých způsobů, jak žákům lépe objasnit nové učivo a zároveň i toto učivo s žáky netradičními metodami procvičovat. Nejčastěji je interaktivní tabule učiteli ve výuce využívána při fázi procvičovací, ale lze ji efektivně využít i k prověřování znalostí i procvičení nového učiva. V první řadě je potřeba žáky vhodným způsobem motivovat (prostřednictvím kvízu, tajenky, skryvačky atd.), poté vyložit nové učivo a následně ho fixovat (pomocí různých zábavných cvičení, hádanek) a v závěru provést ověření zapamatovaných znalostí (Dostál, 2012).

► Fáze fixační – procvičovací

Je důležité dbát na to, aby žáci nebyli jen pasivními objekty. Je nezbytné zorganizovat výuku tak, aby se mohla zapojovat celá třída. V této fázi výuky může učitel interaktivní tabuli využívat ke klasickému doplňování textu, a aby zapojil celou třídu, má různé možnosti. Žáci mohou mít například kartičky, které zvedají (např. v českém jazyce vybírají mezi mě, mně, i a y atd., v matematice mohou použít kartičky s jednotlivými čísly apod.), nebo mají žáci totožná cvičení nakopírovaná před sebou a interaktivní tabule funguje jako kontrola. Je zde možnost, že žák při kontrole správného řešení uslyší audionahrávku, která by měla přispět k lepšímu pochopení probírané látky.

► Fáze expoziční

V této fázi výuky, kdy jde o prvotní osvojování učiva, může učitel využít interaktivní tabuli, kdy se sami žáci podílejí na sestavení pravidla. Tím jsou žáci i v této části hodiny aktivní a zároveň si lépe zapamatují právě tu poučku, při které museli zapojit myšlenkovou činnost. V této expoziční fázi lze využít i problémový přístup, kdy jedno slovo z nabízených výrazů bude přebývat, nebo naopak chybět.

► Fáze prověřovací – zpětnovazebná

V této fázi výuky lze interaktivní tabuli využít k testování znalostí. Často využívaným prvkem je hlasovací zařízení, které má každý žák k dispozici. Zadáním otázky jsou nuceni reagovat i nepozorní žáci. Díky této pomoci může učitel zjistit míru osvojených poznatků a zároveň efektivně zapojit žáky do výuky. Je zde okamžitá zpětná vazba, pokud žáci neodpovídají správně, nabízí se možnost vrátit se k probranému učivu a vysvětlit ho znovu (Rohlíková, 2011).

1.3 JEDNODUCHÁ DOPORUČENÍ PRO TVORBU VÝUKOVÝCH MATERIÁLŮ

Každý učitel má na výukové materiály vlastní specifické požadavky. Nevystačí proto s hotovými materiály, ale musí být schopen si je vytvořit nebo alespoň některý hotový modifikovat.

Distribuce dokumentů Smart Notebook žákům

Výhodou interaktivních tabulí je možnost uložení poznámek z hodiny. K poznámkám se pak učitelé mohou vracet anebo je dát k dispozici žákům. Pokud žák uvidí poznámky ve stejné formě, v jaké je již viděl, rychleji se v nich zorientuje a látku si zopakuje. Uložené dokumenty mohou být k dispozici i žákům, kteří ve škole chyběli, např. z důvodu nemoci nebo žákům se speciálními vzdělávacími potřebami jako podpora pro doučování nebo domácí přípravu. Pokud se učitel rozhodne dokumenty žákům poskytnout, školní ICT koordinátor, pomůže s výběrem veřejně přístupného úložiště, nejlépe webové úložiště. (např. školní web).

Pokud má škola školní licenci na aplikaci SMART Notebook lze ji instalovat v těchto případech:

- Na počítače, které jsou připojeny k interaktivním produktům SMART.
- Na přípravu DUM₁ na počítače učitelů ve škole i doma.
- Na školní počítače v počítačových učebnách pro aktivní zapojení žáků.
- Na počítače pro jejich domácí přípravu na výuku.

Druhou možností pro prohlížení souborů SMART Notebook je webová služba, která to umožní. Web pro otevření dokumentů SMART Notebook je přístupný na adrese **<http://express.smarttech.com>**. Jedná se ale jen o jednoduchý prohlížeč, který nedovolí řešit řadu interaktivních úloh a který má občas problémy se zobrazováním flashových animací.

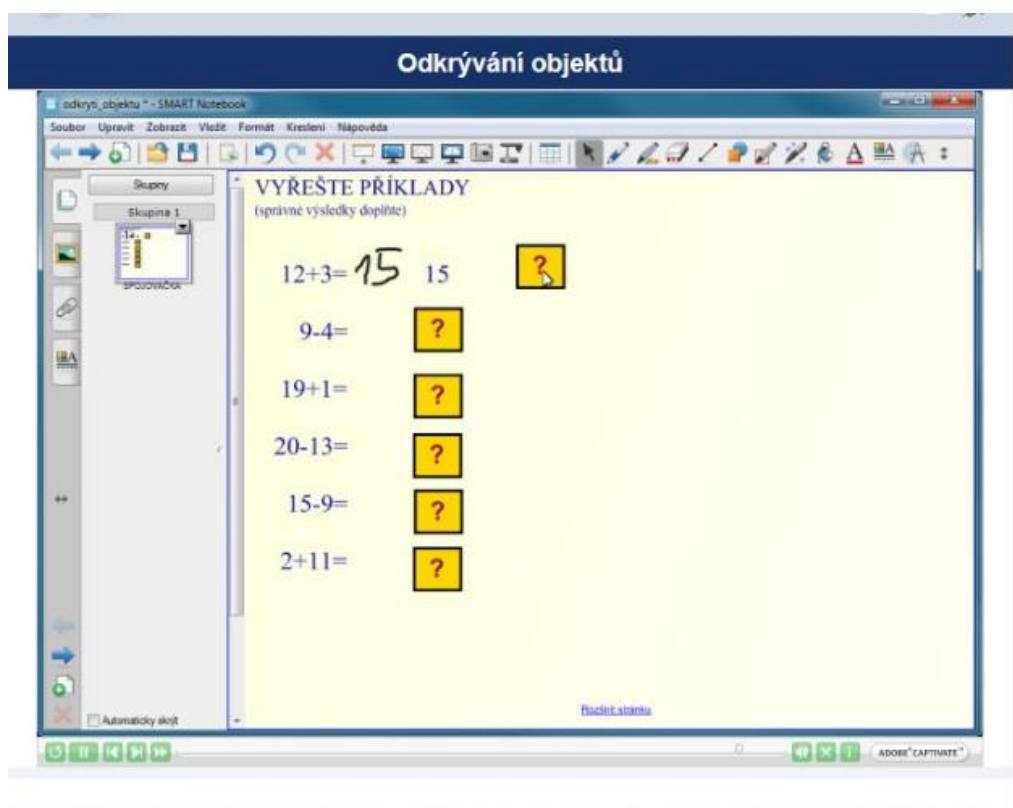
¹ Digitální učební materiál

Obrázek 1.1 Web pro otevření dokumentů SMART

Přesun objektů na správné místo

Jedny z nejvíce zajímavých úloh, při nichž se plně využívá možností interaktivních tabulí, jsou úlohy založené na přesunu objektů. U interaktivních tabulí SMART Board stačí objekt chytout prstem, táhnout na správné místo a pustit. Manipulace je velmi jednoduchá. Aby se předcházelo problémům při přesunu, je ovšem důležité všechny objekty, které se nemají posunovat, uzamknout (Uzamknout pozici). Posuvné prvky je též vhodné chránit proti editaci a uzamknout je, tentokrát s povolením posunu či s povolením posunu a otočení. Přesun objektů se dá výborně využít nejen při samostatné práci žáků, ale též i při výkladu učitele (např. odkrývání správného řešení pro kontrolu, přiřazení názvů k obrázkům).

Obrázek 1.2 Příklad použití přesunu objektu

Multimediální galerie

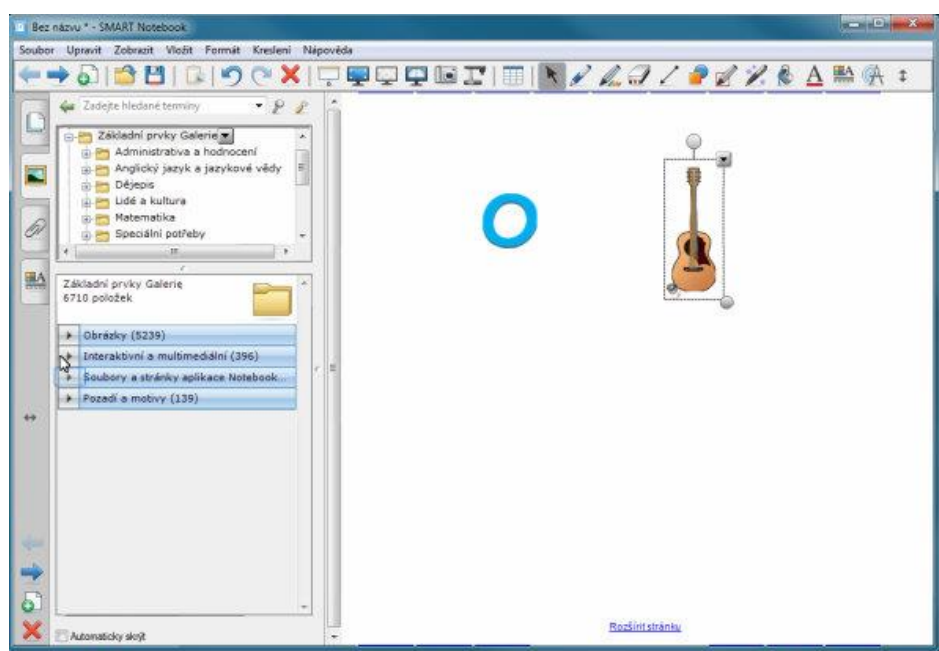
Rozšířením produktu SMART Notebook je i galerie multimediálních prvků. Obsahuje obrázky, zvuky, animace i šablony pro rozvržení stránky. Místní galerie je instalována spolu s aplikací SMART Notebook. Po provedení čerstvé instalace však obsahuje jen několik základních prvků. Do galerie je proto vhodné doinstalovat nové součásti, které výrazně zvýší počet prvků. Doplněná galerie aplikace SMART Notebook obsahuje více než 6700 obrázků, interaktivních a multimediálních prvků i stránek aplikace. Jedná se tedy o poměrně rozsáhlý, materiál, který se může hodit při tvorbě příprav na hodiny. Galerie se skládá ze dvou oddělených částí, které je však vhodné instalovat společně. První z nich je základ galerie, druhá pak aktivity Lesson Activity Toolkit.

Galerii je umístěna v postranním menu. Po její aktivaci se obrázky vyhledávají pomocí výrazu nebo pomocí organizéru (rozcestníku), který obrázky shrnuje do kategorií.

Typy prvků galerie:

- Obrázky - statické neměnné obrázky. Většina z obrázků je vektorových (neztrácí svou kvalitu při zvětšení i zmenšení).
- Interaktivní a multimediální - soubor flashových animací a programů a rovněž obrázků doplněných o zvukové soubory.
- Soubory a stránky aplikace Notebook - předpřipravené celé stránky. Objekty jsou neměnně uloženy v pozadí.
- Pozadí a motivy - lze měnit vzhled buďto jednotlivý snímků nebo skupin snímků.
- Podobné složky - zobrazí se při vyhledávání. Jsou to složky obsahující tematicky seskupená data.

Galerie se dá rozšířit o vlastní obrázky a multimédia. V galerii se nachází sekce Můj obsah. Pokud se obrázek z listu aplikace SMART Notebook uchopí a přetáhne na tento text, obrázek se přidá do vlastní galerie. Obdobně tak funguje i přidávání celých stránek.

Obrázek 1.3 Základní prvky galerie

Využití odkazů

Pro propojení stránek dokumentu a dalšího multimediálního obsahu je aplikace Smart Notebook vybavena systémem odkazů. Ten buďto otevírá cizí prvek, jako je tomu např. při otevření webového odkazu v prohlížeči, nebo zobrazí jinou stránku, na kterou

odkazuje. Odkazy se v aplikaci vždy přiřazují k objektům a to pomocí kontextového menu objektu, položka Odkaz. Každý objekt může mít pouze jeden odkaz.

Na výběr jsou tyto odkazy:

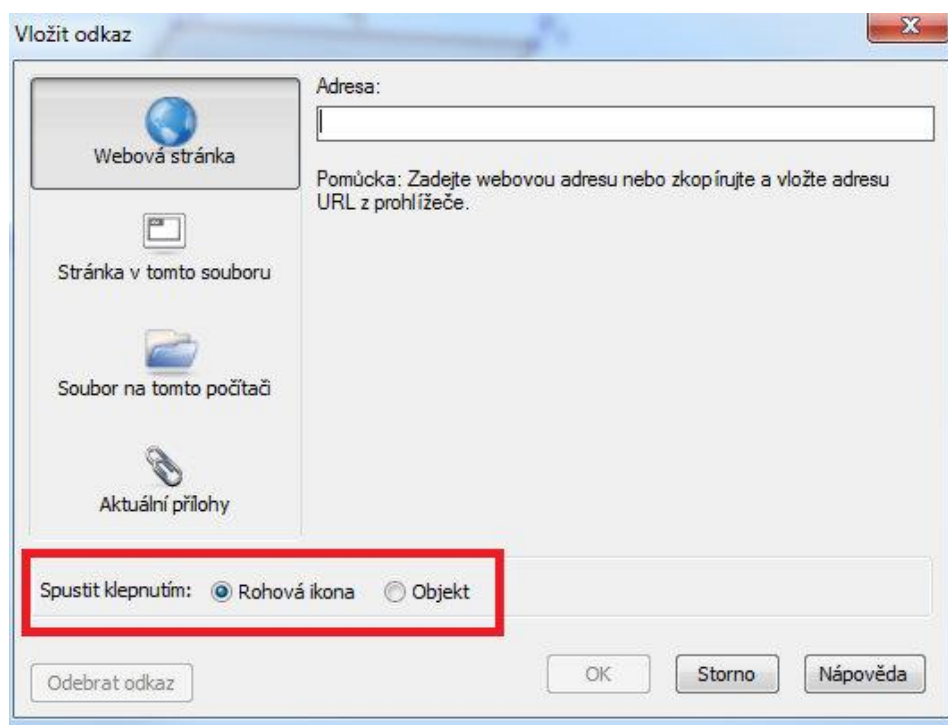
- webové stránky
- stránky v dokumentu
- přílohy
- soubory

Odkazy na webové stránky

- Vytvoří se objekty (např. obrázky), které budou na weby odkazovat.
- Na objektu se stiskne pravé tlačítko a z kontextové nabídky vybere položka Odkaz.
- Zvolí se záložka Webová stránka a do adresy je třeba nakopírovat adresu odkazu včetně části http://.
- Pomocí volby spustit klepnutím se zvolí, zda se na web přejde při klepnutí na libovolnou část objektu nebo jen na rohovou ikonu.
- Odkaz se potvrdí stiskem tlačítka OK.

Odkazy na stránky v tomto dokumentu

Zejména u obsáhlejších dokumentů je nepraktické procházet dokument lineárně stránku po stránce. Pomocí vložených odkazů typu Stránka v tomto souboru lze přecházet na libovolné stránky dokumentu. Může se vytvořit rozdělovací menu a na každou další stránku umístit tlačítko pro návrat na hlavní menu. Postup je obdobný jako u předchozího typu s tím rozdílem, že se nezadáva internetová stránka, ale stránka v dokumentu, na kterou je třeba přejít.

Obrázek 1.4 Ukázka vložení odkazu na web

Zdroj: Vlastní ?????

Zdroje výukových materiálů na Internetu

Na internetu jsou různé portály, kde je možné sdílet vytvořené výukové materiály pro interaktivní tabule. Z vlastních zkušeností vím, že většina učitelů patří mezi pasivní příjemce. Aktivní jsou především ti učitelé, kteří za vytvoření materiálů mají nějaký malý finanční bonus nebo se k vytvoření materiálů zavázali v rámci řešení různorodých projektů či např. při získání slevy na interaktivní tabuli.

Obrázek 1.5 Zdroj - Ve škole

Zdroj: www.veskole.cz

Zdroje:

- Portál *Ve škole* je provozován prodejci interaktivních tabulí. Aby byl zajištěn přísun nových materiálů, jsou školám při pořizování interaktivních tabulí nabízeny slevy za podmínky vytváření nových materiálů. V současné době se jedná o nejkomplexnější portál pro sdílení materiálů pro interaktivní tabule v ČR. Odkaz: www.veskole.cz
- Portál *Lidé Výuka* provozovaný firmou Seznam není přímo portálem pro sdílení materiálů. Obsahuje však zajímavé a zdarma dostupné kurzy, které lze využít při výuce s interaktivní tabulí. Odkaz: vyuka.lide.cz
- Portál *RVP - DUM* se stal v poslední době velmi oblíbeným portálem, provozovaným z prostředků EU. Obsahuje celou řadu materiálů použitelných pro výuku. Odkaz: dum.rvp.cz

1.4 VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ-CIZINCŮ NA ZÁKLADNÍ ŠKOLE S MOŽNOSTÍ VYUŽITÍ DIGITÁLNÍCH TECHNOLOGIÍ

1.4.1 Problematika začleňování žáků-cizinců do výuky

V posledních letech dochází v důsledku zvyšování počtu cizinců dlouhodobě žijících na území České republiky k nárůstu počtu dětí-cizinců na českých základních i středních školách a k jejich začleňování do českého vzdělávacího systému. Pedagogičtí pracovníci jsou v této souvislosti nuceni řešit situace, na které nebyli v rámci svého studia systematicky připravováni.

Na české školy přicházejí cizinci v různých fázích vzdělávacího cyklu, poté, co byli několik let vzděláváni v rámci zcela odlišného vzdělávacího systému v zemi svého původu. Školy pak stojí před problémem, jak odpovídajícím způsobem zařadit tyto žáky do příslušných ročníků podle věku a dosažených znalostí, jakým způsobem se vypořádat s jazykovou bariérou a zajistit integraci nového žáka do školního prostředí. Oblast vzdělávání cizinců je charakterizována dlouhodobým nedostatkem informací jak s dětmi-cizinci (ale i jejich rodiči) pracovat a komunikovat (Sekce vzdělávání žáků-cizinců na Metodickém portále, 2016). Vzhledem k tomu, že cizinci, kteří ve své zemi ještě nedokončili povinnou školní docházku, jsou bezprostředně po svém příjezdu do ČR zařazováni do základní školy, je jejich znalost vyučovacího jazyka, až na výjimky, nulová. Doučování češtiny pro žáky-cizince z ostatních států jsou tedy na jednotlivých školách a samotných učitelích. Pokud se škole podaří organizačně a finančně výuku češtiny pro cizince zajistit (získáním finančních prostředků z dotačního programu MŠMT či díky ochotě pedagogů se cizincům věnovat ve svém volném čase), přichází na řadu další úskalí, kterým je nedostatek výukových materiálů. Existují občanská sdružení (např. META), která nabízejí pedagogům vzdělávací program, jehož součástí je i workshop, který je přímo zaměřen na způsob práce s žáky-cizinci nastupujícími na české školy s nulovou či nedostatečnou znalostí českého jazyka, zásady výuky češtiny jako cizího jazyka a praktické návody vytváření výukových materiálů a pracovních listů. To je další problematický moment vzdělávání cizinců, neboť je velmi komplikované vzdělávat někoho, kdo neovládá vzdělávací jazyk. Pedagogičtí pracovníci mnohdy začínají shánět informace v dané oblasti až ve chvíli, kdy je žák-cizinec zařazen do jejich třídy. (Digifolio občanského sdružení META, 2016).

Sociokulturní/interkulturní minimum a sociokulturní/interkulturní kompetence tak patří k nutným předpokladům učitele žáka-cizince na základní škole.

Šindelářová, Škodová (Šindelářová, 2017) popisují základní požadavky na pedagoga, které vycházejí ze SERR2 takto:

► *Schopnost stanovit výchovně-vzdělávací cíl výuky a konkrétní vyučovací hodiny*

Jde o to, aby cíl výuky odpovídal předpokladům a požadavkům žáků-cizinců, a to s ohledem na jejich předchozí sociokulturní zkušenosti a znalosti. Základní škola by měla dovést žáka-cizince na úroveň takové komunikační a sociokulturní kompetence, jež by mu nebránila v postupu do vyučovacího procesu na druhém stupni základní školy.

► *Schopnost zvolit vhodnou metodu*

Měla by být co nejúčinnější pro dosažení cílů interkulturní kompetence, a to s přihlédnutím k potřebám žáků-cizinců v základní škole. Efektivita výběru metody je závislá zejména na motivaci a vlastnostech žáků. Učitel pak volí nejvhodnější formy práce, např. metodu přímého působení autentického užívání jazyka (komunikace „z očí do očí“ s pedagogickým pracovníkem či rodilým spolužákem, odposlouchávání konverzace, poslech nahrávek, sledování médií apod.), nebo působení speciálně připravených mluvených projevů (později i psaných textů) apod.

► *Znalost školského systému země, odkud žák-cizinec přichází.*

Odlisný vzdělávací systém může totiž působit nemalé potíže pro žáky a jejich rodiče

► *Schopnost zvládnout roli pedagoga v kolektivu multikulturní třídy*

Učitel by měl mít nejen pedagogické, psychologické a řídicí dovednosti pro práci s žáky mladšího školního věku, ale i základní sociokulturní informace a schopnost je prezentovat.

► *Sociokulturní znalosti a interkulturní způsobilost*

Je třeba, aby měl učitel potřebné znalosti a v neposlední řadě uměl odhalit některé další rozdíly, k nimž je zapotřebí ve výuce přihlížet. Uvědomění si odlišností pomůže pedagogovi pochopit obtíže, s kterými se žáci-cizinci mohou při interkulturní komunikaci v základní škole setkat.

► *Schopnost představovat vzory rolí*

Vyučující by si měl uvědomit, že chování odráží postoje a schopnosti. Ty jsou nejdůležitější součástí prostředí, v němž probíhá učení a osvojování jazyka.

► *Schopnost volit individuální přístup k žákům-cizincům*

Učitel by měl mít potřebné znalosti i v oblasti sociokulturního prostředí, z kterého žáci-cizinci pocházejí, současně by měl umět rozlišovat jejich individuální vlastnosti kognitivní,

² Společný evropský referenční rámec, 2002.

afektivní a lingvální povahy a brát je na zřetel při stanovení obtížnosti konkrétních úloh, obdobně jako schopnost volit vhodné texty pro jednotlivého žáka-cizince. Předpokládané pedagogovy znalosti o dané oblasti včetně rozdílů sociokulturních umožní, aby žák-cizinec např. textu lépe porozuměl.

V neposlední řadě musí být pedagog schopen volit obtížnost úlohy zaměřené na sociokulturní znalosti a zkušenosti s přihlédnutím k možnostem ovlivnění žáka cizince - například motivací, zájmem žáka, jeho ochotou vést dialog, prezentovat svůj vlastní kulturní postoj, ochotou převzít roli „zprostředkovatele kultury“ mezi jeho vlastní a cizí kulturou apod.

1.4.2 Inkluzivní vzdělávání a digitální technologie

Jedinci z odlišných kultur se mohou setkat s obtížemi způsobenými vlivem rodiny a jejími kulturními vzorci nebo jazykovou odlišností. Těžkosti činí žákům nedostatečná znalost jazyka, neznalost zvyklostí, tradic a hodnot českého kulturního prostředí. Je důležité si uvědomit, že děti vyrůstají v odlišném kulturním i jazykovém prostředí, s jinými hodnotami rodiny/komunity, s jiným přístupem rodiny ke vzdělání a důležitosti vzdělání apod. Velké odlišnosti najdeme již v předškolním vzdělávání v rodině (jiný přístup k dítěti, v některých případech až nepodnětné prostředí), i proto se setkáváme např. s nedostatkem motivace k učení, špatnou soustředěností, nesamostatností, a krátkodobou nepozorností. Pozitivně naopak můžeme využít oblasti, ve kterých dítě vyniká (např. pro motivaci využijeme práci s tématy, o které má žák zájem apod.), aby byla škola pro dítě zajímavá a podnětná. Žáci se potýkají s problémy s českým jazykem, který ve většině případů není v rodině jako jazyk primární, někde dokonce nemluví česky vůbec. Žáci tak od začátku bojují s jazykovou bariérou, proto je nutné posilovat jak řečový vývoj a slovní zásobu, tak dbát na správné porozumění obsahu jednotlivých slov. (Centrum pro podporu inkluzivního vzdělávání, projekt Výuka cizinců, 2016).

V oblasti vzdělávání zaujímá hlavní postavení ve speciálních přístupech učitel, který by měl na základě individuálních znalostí o žákovi a jeho rodině volit vhodné přístupy, techniky a metodu práce a podporovat pozitivní, vstřícné a přátelské prostředí třídy. Učitel by měl mít základní znalosti o etniku a kultuře žáků, které by měl využít ve prospěch vytváření pozitivního klima třídy. Velký důraz je kladen na přísnou spravedlnost, tzv.

prosociální³ charakter řešení obtíží žáků ve výchovně-vzdělávacím procesu a respekt k odlišným emočním reakcím. Tomu přispívá i důležitost učení schopnosti předcházení a konstruktivnímu řešení konfliktů, které ve třídě mohou vznikat. Žákům je potřeba vytvářet prostředí, kde se budou cítit bezpečně, kde budou pracovat v příznivé atmosféře a školu tak lépe přijmou „za svou“. (Průcha, 2011)

V současné společnosti je přístup k technologiím a schopnost adaptace a tvorby znalostí s využitím informačních technologií zásadní otázkou sociální inkluze. Od diskuze existence či neexistence digitální propasti (mezi lidmi, kteří mají a nemají přístup k technologiím) se posouváme k aktivitám, které podporují efektivní integraci technologií do života komunit, institucí a společností. Důležitější než stálý fyzický přístup k počítači a kvalitní připojení k internetu je schopnost lidí zapojit tyto technologie smysluplně do aktivit společnosti.

Z perspektivy sociální inkluze ve škole mají největší smysl činnosti, ve kterých mohou žáci technologie využívat v situacích blízkých běžnému životu (vyhledávání praktických informací na internetu, používání jízdních řádů, map, překladačů, databází, komunikace s úřady apod.). Mezi významné projekty v oblasti sociální inkluze a multikulturní výchovy patří eTwinning⁴, v jehož rámci žáci komunikují s vrstevníky z jiných partnerských škol z celého světa a to prostřednictvím digitálních technologií. Jednotlivým žákům pak mohou technologie pomáhat v individuálním doučování, rozvoji slovní zásoby a získání potřebných informací o kultuře společnosti, do které se integrují.

K podmínkám vzdělávání patří důležitost stejných šancí, rozvoj individuálních předpokladů, individuálních předpokladů, individuální nebo skupinová podpora (doučování, vrstevnické učení), využití aktivizačních metod práce (diskuse, spolupráce, brainstorming apod.) asistent pedagoga, přípravné třídy, specifické učebnice a materiály (tvorba vlastních materiálů), práce s internetem, snížený počet žáků ve třídě, pravidelná komunikace, posilování sociální skupiny, zpětná vazba a spolupráce s poradenskými odborníky.

³ Vede k pomoci druhému člověku či lidem za využití navázaných pozitivních sociálních vztahů, opravdové, upřímné komunikace.

⁴ eTwinning je platforma, přes kterou mohou zaměstnanci škol (učitelé, ředitelé, knihovníci ad.) z různých evropských zemí vzájemně komunikovat, spolupracovat, zapojovat se do projektů a sdílet své nápady

2 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

2.1 CÍLE A METODY VÝZKUMU

Cílem dotazníkového šetření bylo zjistit, jaké digitální technologie využívají učitelé prvního stupně základní školy v Mirošově a to, jak v každodenním životě, tak při přípravách na výuku a při výuce samotné. Důraz byl kladen na využití digitálních technologií pro žáky se SVP, a také se zřetelem ke specifickým vzdělávacím potřebám žáků-cizinců. Dotazník byl především zaměřen na využití interaktivní tabule při doučování a domácích přípravách žáků-cizinců. Celkem bylo rozdáno celkem 10 dotazníků všem učitelům, kteří učí na prvním stupni dané školy, vyplněných se vrátilo zpět všech 10. Učitelům v některých otázkách byla ponechána možnost volné odpovědi. Této možnosti využilo maximální počet tázaných.

Dotazník obsahoval uzavřené, polo uzavřené a otevřené otázky. Cílová skupina byla oslovena osobním individuálním rozhovorem a výzkum probíhal prostřednictvím papírových dotazníků. Respondenty byli učitelé prvního stupně základní školy Mirošov.

Dotazníková šetření byla realizována od července roku 2016 do února 2017.

Tabulka 1 Harmonogram dotazníkového šetření

Studium odborné literatury	Červenec – srpen 2016
Konzultace s učiteli vzdělávajícími žáky-cizince a příprava dotazníků	Září 2016
Vyhodnocení dotazníku a příprava souboru prezentací	Říjen 2016 – leden 2017
Ověření souboru prezentací v praxi na prvním stupni základní školy Mirošov	Únor 2017
Zpracování a interpretace dotazníkového šetření	Březen 2017

Před vlastním šetřením proběhla konzultace s učiteli prvního stupně, na jejichž zpětné vazbě byl dotazník upraven do finální podoby. Úprava zajistila upřesnění jednotlivých položek včetně jejich nabízených odpovědí.

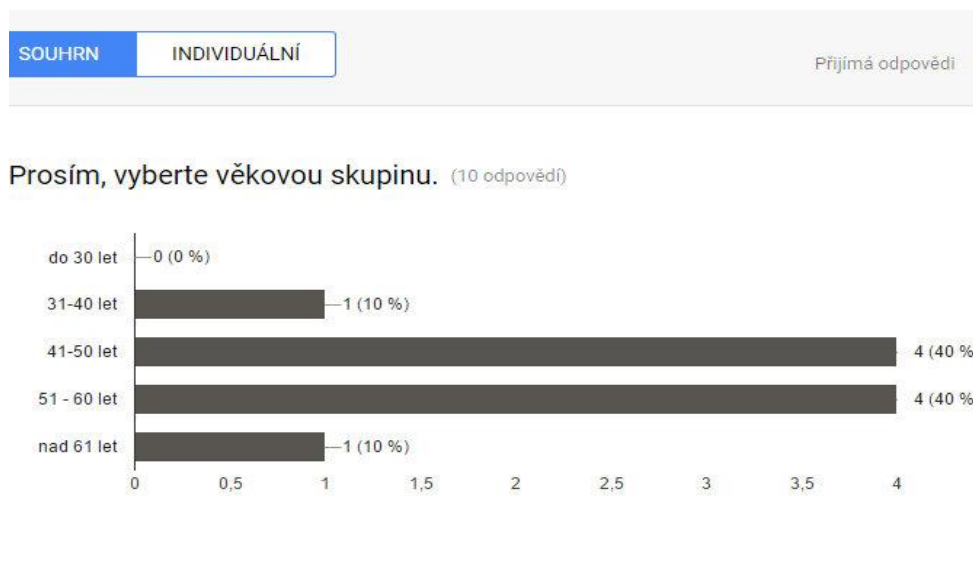
V dotazníku bylo připraveno 5 otázek týkajících se profilu respondentů a 15 odborných otázek. Zpracování jednotlivých položek bylo provedeno analýzou a následným tabulkovým

a grafickým znázorněním. U většiny položek bylo možné zvolit více odpovědí nebo napsat odpověď vlastní.

2.2 VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

Z grafu (viz Graf 1: Věková skupina respondentů) vyplývá, že dotazníkového šetření se zúčastnilo 10 respondentů.

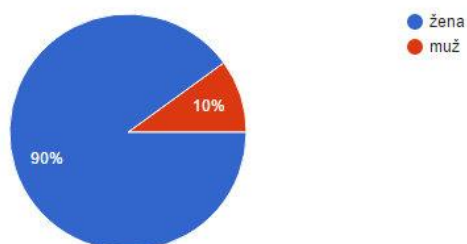
Je všeobecně známo, že na základních školách v České republice je nejvíce zastoupena věková skupina 31-55 let. Jak je vidět z grafu – na prvním stupni základní školy v Mirošově je věková struktura respondentů stejná. S prodlužujícím se věkem odchodu do důchodu narůstá i podíl učitelek ve věkové kategorii nad 61 let.

Graf 1 Věkové skupiny respondentů

Do zjištěného výsledku zastoupení mužů a žen (viz Graf 2: Pohlaví respondentů) se promítla aktuální situace českého školství, ve kterém vykonává roli učitele stále více žen.

Prosím, uveďte vaše pohlaví. (10 odpovědí)

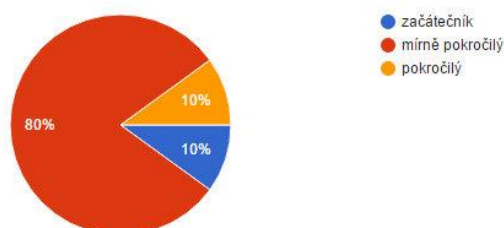

Graf 2 Pohlaví respondentů

Na prvním stupni základních škol tvoří ženy naprostou většinu v učitelských sborech – podíl mužů-učitelů byl v roce 2014 pouze 14 %. Tento podíl se za období od roku 2006 (odkdy jsou k dispozici data o genderové struktuře učitelů) prakticky nemění, v celém období se pohybuje na úrovni 14–15 %.⁵ Z dotazovaných je jen jeden muž, který učí na prvním stupni základní školy a to pouze angličtinu a tělesnou výchovu.

Graf 3 znázorňuje, za jaké uživatele digitálních technologií se respondenti považují.

Prosím uveďte, za jakého uživatele digitálních technologií se považujete:
(10 odpovědí)

Graf 3 Za jakého uživatele digitálních technologií se považujete

⁵ <http://www.statistikaamy.cz/2016/=03/oproti-zahranici-u-nas-uci-mene-muzu/>

I přesto, že zastoupení žen v dotazníku je 90% oproti zastoupení mužů (1 %) se považuje za alespoň mírně pokročilého uživatele digitálních technologií většina dotázaných (80 % mírně pokročilý, tj. 8 respondentů a 10 % pokročilý, tj. 1 respondent). Z těchto údajů se odbourává stereotyp, že ženy jsou obecně méně technicky nadané než muži. Není ale možné dělat z tak malého vzorku závěry.

Analýza dotazníkového šetření

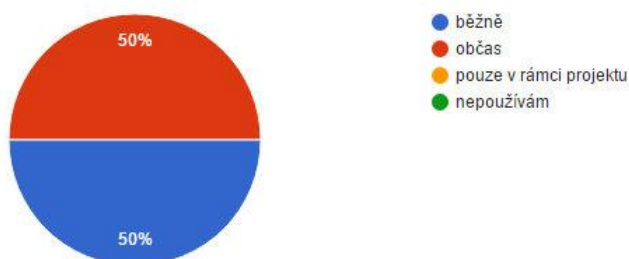
Uvedená analýza je zpracována z dat položek dotazníku, kterých bylo celkem 20, a je znázorněna pomocí grafů, nebo zpracováním otázek. Pokud není uvedeno jinak, na položku dotazníku odpovídali všichni respondenti.

Z odpovědí na otázku: Jaké technologie používáte v každodenním životě? - vyplývá, že všichni respondenti využívají notebook (100 %), stolní počítač 80 % učitelů (tj. 8 respondentů). Z 10 dotázaných pak 7 uživatelů (tj. 70 %) využívá v každodenním životě chytrý telefon a tablet.

Na otázku týkající se používání digitálních technologií ve škole (Jaké technologie používáte ve škole?) všech 10 respondentů uvedlo notebook, dále pak stolní počítač 80 % (tj. 8 respondentů), a digitální fotoaparát a ostatní digitální technologie používá – shodně 50 % (tj. 5 respondentů). Tyto výsledky svědčí o faktu, že respondenti kromě chytrého telefonu (v každodenním životě ho používá 70 %, tj. 7 respondentů, ale ve škole pouze 10 %, tj. 1 respondent) používají tyto technologie podobně.

Z následujícího grafu (Graf 4 Digitální technologie ve výuce používám...) lze vyčíst, že mezi respondenty nebyl ani jediný, který by digitální technologie používal pouze v rámci projektů nebo nepoužíval vůbec. Běžně ve výuce používá digitální technologie 50% učitelů a občas také 50% učitelů.

Digitální technologie ve výuce používáte: (10 odpovědí)

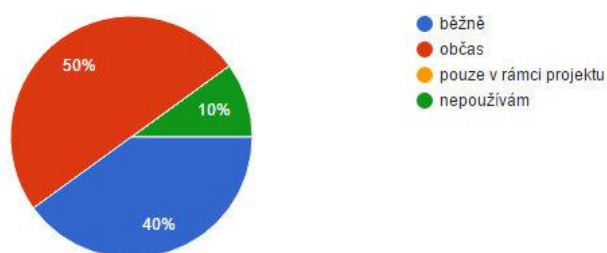

Graf 4 Digitální technologie ve výuce používáte:

Používání digitálních technologií je v současné době samozřejmostí a jejich využívání při přípravách, ve výuce, tak i při doučování a domácích přípravách žáků se SVP a konkrétně žáků-cizinců začíná být samozřejmostí. Mezi respondenty se nenašel nikdo, kdo by ve výuce digitální technologie nepoužíval.

Graf 5 znázorňuje, kolik respondentů používá digitální technologie při práci se žáky se SVP.

Používáte digitální technologie při práci se žáky se SVP: (10 odpovědí)

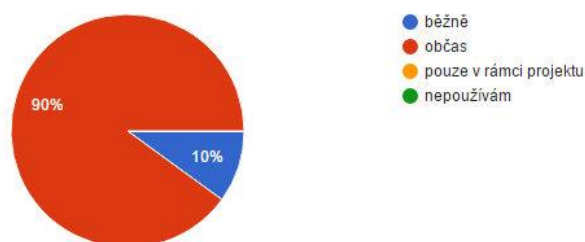

Graf 5 Používáte digitální technologie při práci se žáky se SVP?

50% respondentů uvedlo občas, 40% běžně a 10% nepoužívá digitální technologie při práci se žáky se SVP vůbec.

Graf 6 znázorňuje, kolik respondentů používá digitální technologie pro doučování a procvičování žáků se SVP.

Používáte digitální technologie pro doučování nebo procvičování žáků se SVP:
(10 odpovědí)

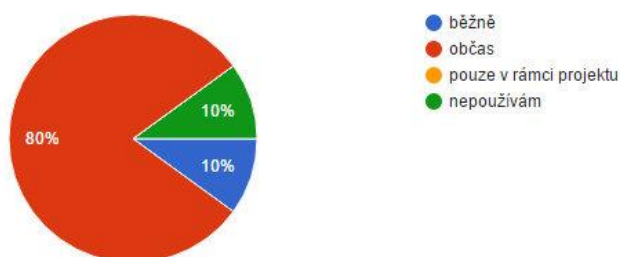

Graf 6 Používáte digitální technologie pro doučování nebo procvičování žáků se SVP?

90% respondentů uvedlo, že je používá občas a pouze 10 % respondentů uvedlo - běžně.

Graf 7 znázorňuje, jak často respondenti používají digitální technologie pro doučování nebo procvičování žáků-cizinců.

Používáte digitální technologie pro doučování nebo procvičování žáků-cizinců?
(10 odpovědí)

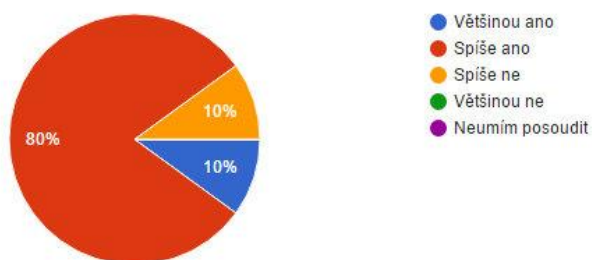
Graf 7 Používáte digitální technologie pro doučování nebo procvičování žáků-cizinců?

80 % respondentů uvedlo - občas, 10 % je používá běžně a 10 % nepoužívá vůbec. Na základě výsledků z grafů 5 – 7 lze konstatovat, že tam, kde by bylo potřeba digitálních

technologií využívat co nejvíce, tomu tak v praxi není. Důvodem je především časová náročnost při úpravě nebo vytváření nových digitálních výukových materiálů zaměřených na specifické potřeby těchto žáků, nebo neznalost všech možností využití již zpracovaných výukových materiálů.

Graf 8 znázorňuje, kolik respondentů má zkušenosti s možností využití digitálních technologií žáky při doučování doma.

Podle Vašich zkušeností - Mají žáci se SVP možnost využívat digitální technologie při doučování doma?
(10 odpovědí)

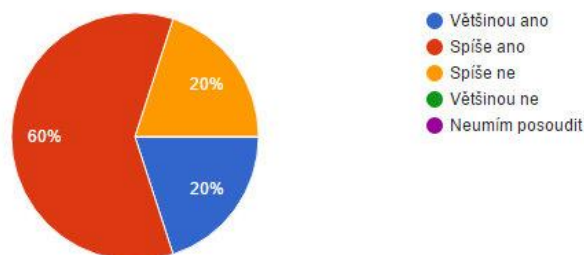
Graf 8 Podle Vašich zkušeností -Mají žáci se SVP možnost využívat digitální technologie při doučování doma?

80 % respondentů uvedlo, že žáci se SVP spíše mají možnost využívat digitální technologie při doučování doma, 10 % uvedlo - spíše ne a 10 % uvedlo - většinou ano.

Graf 9 znázorňuje, kolik respondentů má zkušenosti s možností využití digitálních technologií žáky-cizinci při doučování doma

Podle Vašich zkušeností - Mají žáci-cizinci možnost využívat digitální technologie při doučování doma?

(10 odpovědí)

Graf 9 Podle Vašich zkušeností - Mají žáci-cizinci možnost využívat digitální technologie při doučování doma?

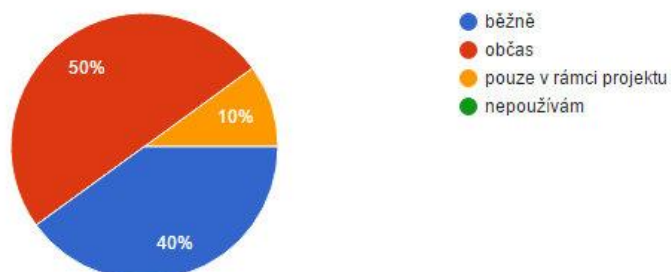
60 % respondentů uvedlo, že žáci-cizinci spíše mají možnost využívat digitální technologie při doučování doma, 20 % uvedlo – většinou ano a 20 % uvedlo – spíše ne.

Vzhledem k tomu, že mají učitelé zkušenosti s možností využívání digitálních technologií při doučování doma u žáků se SVP, tak i konkrétně u žáků-cizinců, bude u učitelů tendence více využívat technologie při přípravách doučování a procvičování těchto skupin žáků.

Na základní škole v Mirošově mají učitelé téměř v každé třídě k dispozici interaktivní tabuli již pátým rokem, dalo by se předpokládat, že bude u jednotlivých učitelů převaha pokročilých dovedností a že bude využití interaktivní tabule široké.

Graf 10 znázorňuje, jak často respondenti používají interaktivní tabuli ve výuce.

Používáte ve výuce interaktivní tabuli? (10 odpovědí)

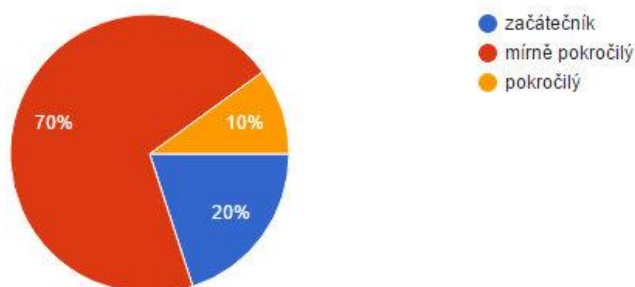

Graf 10 Používáte ve výuce interaktivní tabuli?

40 % respondentů používá interaktivní tabuli ve výuce běžně, 50 % občas a 10 % respondentů pouze v rámci projektu.

Graf 11 znázorňuje, na jaké úrovni jsou respondenti v práci s interaktivní tabulí.

Ve využití interaktivní tabule jste: (10 odpovědí)

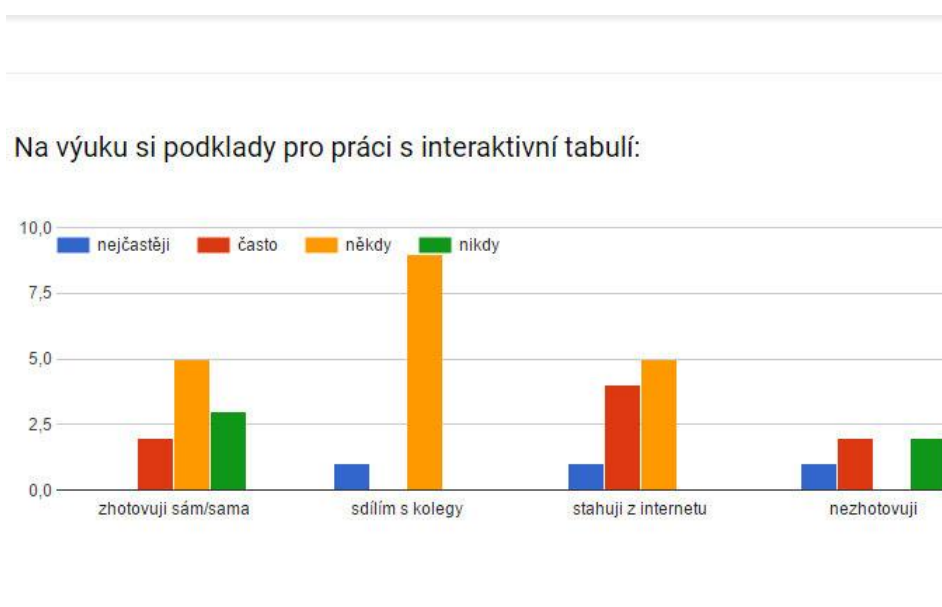

Graf 11 Ve využití interaktivní tabule jste:

Mezi respondenty není ani jeden, který by neuměl s interaktivní tabulí vůbec pracovat, 70 % uvedlo – mírně pokročilý, 10 % - pokročilý a 20% - začátečník). Pouze občasné používání

interaktivní tabule bude souviset i s věkovými skupinami respondentů a v neposlední řadě s úrovní ovládnání digitálních technologií vůbec. Do budoucna je důležité, že všichni respondenti interaktivní tabuli využívají a především mají zájem své dovednosti v práci s ní nadále prohlubovat.

V dnešní době je na internetu k dispozici velké množství hotových materiálů pro práci s interaktivní tabulí, jak různé druhy testů, tak samotný výklad nové látky, kvízy, hádanky a doplňovačky, které mohou učitelé využívat jak v samotných přípravách, tak při procvičování. Graf 12 znázorňuje, kolik respondentů a jak často si podklady připravuje samo, sdílí s kolegy, stahuje z internetu nebo nezhotovuje vůbec.

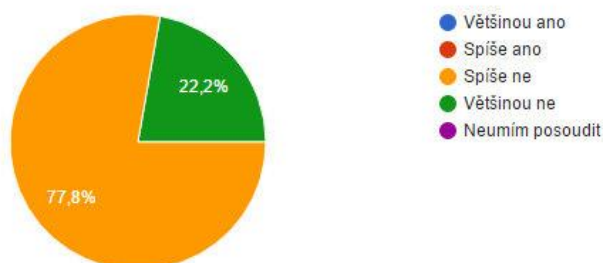
Graf 12 Na výuku si podklady pro práci s interaktivní tabulí:

Z odpovědí respondentů je vidět, že nejčastěji si učitelé podklady stahují z internetu, nebo sdílejí s kolegy. Pouze několik učitelů si prezentace pro interaktivní tabuli zhotovuje samo a to pouze občas. Je to dáno především časovou náročností a malými zkušenostmi se zhotovováním podkladů pro interaktivní tabuli.

Graf 13 znázorňuje, kolik respondentů dává žákům-cizincům k dispozici prezentace využívané při výuce pro domácí doučování.

Dáváte žákům-cizincům k dispozici prezentace využívané při výuce pro domácí doučování?

(9 odpovědí)

Graf 13 Dáváte žákům-cizincům k dispozici prezentace využívané při výuce pro domácí doučování?

77,8 % respondentů uvedlo - spíše ne a 22,2 % - většinou ne. Z odpovědí vyplývá, že prakticky žádný z respondentů nemá zkušenosti s doplňováním specifických prvků do prezentací pro žáky-cizince, takže využívá interaktivní tabuli pouze k samotné výuce.

Na otevřené otázky, zaměřující se na prvky přínosné jako doplněk prezentací, na typy a doporučení pro domácí přípravu žáků-cizinců odpovědělo 7 – 9 respondentů. 1 respondent na tyto otázky neodpověděl, neboť na prvním stupni učil v době vyplňování dotazníků pouze tělesnou výchovu. V současné době začal zde vyučovat i anglický jazyk a potvrdil, že využívá interaktivní tabuli téměř při každé hodině a s odpověďmi ostatních učitelů se ztotožnil.

K účelnému využívání prezentací na interaktivní tabuli pro domácí přípravu a doučování žáků-cizinců považuje alespoň polovina respondentů za nejdůležitější doplnění těchto prvků (viz otázka: Čím je podle Vás potřeba doplnit prezentace?):

1. doplnění audionahrávky výslovnosti u použitých pojmů (10 učitelů, tj. 100 %)
2. doplnění slovního vysvětlení u použitých pojmů (9 učitelů, tj. 90%)
3. doplnění obrázků u použitých pojmů (9 učitelů, tj. 90%)

4. doplnění českého výrazu u použitých obrázků, se kterými se pracovalo v hodině (9 učitelů, tj. 90 %)
5. doplnění audionahrávky výslovnosti českého výrazu u použitých obrázků, se kterými se pracovalo v hodině (6 učitelů, tj. 60%)
6. doplnění odkazů na doplňující procvičování učiva (5 učitelů, tj. 50%)

Další otázka zněla: Jaké další prvky by mohly být přínosné jako doplněk prezentací využívaných při doučování a domácí přípravě žáků-cizinců? Respondenti považují za nejvíce přínosné křížovky, komiksy, přiřazování obrázků k osvojení učiva, pexeso, různé animace, pracovní listy, dále pak audio nahrávky s českými říkadly, písněmi a pohádkami a k nim náležejícími obrázky popř. animacemi.

Jako tipy na programy nebo internetové aplikace, které se osvědčily při práci se žáky se SVP, konkrétně s žáky-cizinci respondenti uvedli:

- DUM RVP inkluzivní škola.cz (pro cizince) – 20% respondentů, tj. 2
- DŮM RVP ve škole.cz – 60% respondentů, tj. 6
- dětské stránky –
- hravé učení 10% respondentů, tj. 1
- jakékoliv programy na český jazyk – 10% respondentů, tj. 1

Na otázku: Máte nějaké tipy na webové stránky, které žákům-cizincům doporučujete pro domácí přípravu a doučování? – odpověděli učitelé následovně:

- inkluzivní škola.cz – 20% respondentů, tj. 2
- ve škole. Cz – 20 % respondentů, tj. 2
- dětské stránky – 20 % respondentů, tj. 2
- hravé učení.cz – 20 % respondentů, tj. 2
- nemám – 10 % respondentů, tj. 1

Na poslední otázku dotazníkového šetření : Máte nějaké obecné tipy a doporučení pro práci se žáky-cizinci na základní škole? – odpovědělo 9 respondentů, jednotlivé odpovědi byly následující:

- čtení pod dozorem vyučujícího a postupné objasňování pojmů

- komunikační tabulky – slouží k rozšiřování slovní zásoby a komunikace
- jednoduchá slova spojená s obrázky
- vysvětlování látka pomocí obrázků, audio – výslovnost
- začlenění do kolektivu formou her pomocí obrázků a jednoduchých slovních spojení
- zvláštní příprava zaměřená na pochopení jednoduchých vět pomocí obrázků a audionahrávek
- audio poslech správné výslovnosti k obrázkům na domácí přípravu a doučování
- pomocí jednoduchých her začleňovat žáka-cizince do třídního kolektivu, doučování
- postupné objasňování slovních spojení pomocí obrázků a poslechu správné výslovnosti, pravidelné doučování

Po zpracování jednotlivých volných odpovědí lze konstatovat, že všichni respondenti používají spoustu užitečných tipů, odkazů na internetové stránky, aplikací a programů pro přípravu žáků-cizinců, výuku i zpestření hodiny. Co by, podle mého názoru, potřebovali a rádi by s nimi dále pracovali, jsou vhodné doplňky prezentací na interaktivní tabuli upravené tak, aby je žáci, nejvíce však žáci-cizinci mohli využívat pro domácí přípravu a doučování.

2.3 ZÁVĚR K DOTAZNÍKŮM

V současnosti jsou školy i v rámci projektů EU velice dobře vybaveny různými digitálními technologiemi, předpokládá se větší využití ve výuce, nejen v rámci projektů, ale např. v běžných hodinách jako pomoc ke zvýšené koncentraci, motivaci k práci, k přizpůsobení individuálním potřebám žáka.

Vzhledem k tomu, že 22 % žáků získá svůj 1. mobilní telefon již před první třídou základní školy a dalších 66 % žáků mezi první a pátou třídou základní školy⁶ je tedy evidentní, že nejrůznější technologie provázejí děti a mládež již od útlého věku. Podle mého názoru je dobře, že se děti rychle učí ovládat digitální technologie, neboť ty podporují online spolupráci, učí je kriticky posuzovat různorodé informační zdroje, účelně, gramaticky a typograficky korektně komunikovat v digitálních médiích, vytvářet nápaditá multimediální

⁶ Projekt Českého statistického úřadu *Minisčítání* (<http://bit.ly/21jq9rb>)

díla s využitím vlastní tvořivosti a v neposlední řadě napomáhá žákům se SVP, konkrétně žákům-cizincům začleňovat se jak do třídních kolektivů, tak do běžného života. Je třeba, aby se učitelé stále učili s digitálními technologiemi, konkrétně s interaktivními tabulemi, pracovat a následně je vhodně využívali ve vzdělávání žáků, zvláště pak ve vzdělávání žáků se SVP a žáků-cizinců.

Z dotazníkového šetření vyplývá, že si učitelé jsou dobře vědomi přínosu digitálních technologií ve výuce. Uvítali by prezentace pro interaktivní tabule se specifickými prvky pro žáky-cizince jak pro vlastní výuku, tak především pro domácí přípravu a doučování. Možnosti pro bezproblémové začlenění těchto žáků do výuky spatřují především ve vhodných úpravách hotových prezentací pro interaktivní tabule, než ve vytváření vlastních výukových materiálů zaměřených na žáky-cizince, a to hlavně z důvodu časové náročnosti.

3 PRAKTICKÁ ČÁST

3.1 VLASTNÍ VÝUKOVÉ MATERIÁLY

Dotazníkové šetření ukázalo, co učitelé v prezentacích, které by měli žáci-cizinci používat, obzvlášť při domácích přípravách, nejvíce postrádají. Po krátké diskusi se učitelé shodli, že by nejvíce uvítali upravené prezentace na hodiny prvouky. Na základní škole v Mirošově jsou žáci-cizinci, pro které se výukové materiály tvoří, pouze vietnamské národnosti, proto se praktická část této bakalářské práce zaměřuje právě na ně. Neznamená to, že by se nemohly tyto materiály aplikovat i na žáky jiné národnosti, změny v těchto výukových materiálech by v tomto případě byly minimální. V současné době je na prvním stupni této školy 6 těchto žáků – 4 ve druhých třídách a 2 ve třetí třídě. V českém jazyce jsou na různé jazykové úrovni. Rodiče těchto žáků hovoří velice špatně česky, takže záleží hlavně na přístupu jednotlivých učitelů a v neposlední řadě na žácích samotných, jak rychle se začlení do běžné třídy a v jakém časovém horizontu dokážou zvládnout výuku předmětů na prvním stupni.

3.1.1 Příprava souboru prezentací

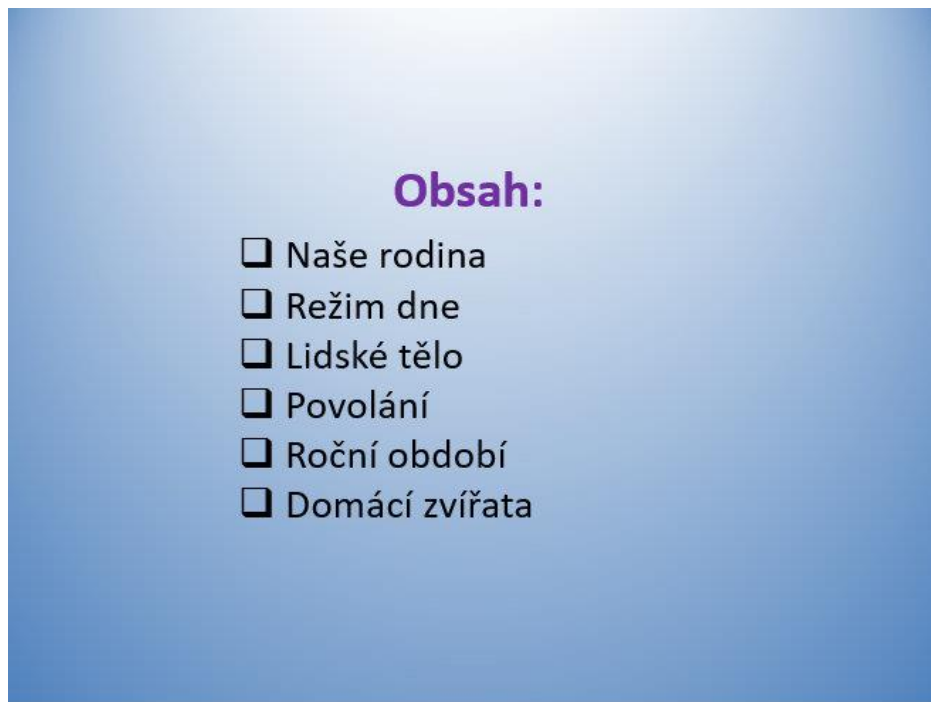
Pro realizaci interaktivní výuky v námi sledované základní škole jsou využívány interaktivní tabule s autorským programem SMART Notebook 11 náležící tabuli SMART Board. Program je velmi intuitivní a velmi lehký na ovládání. Praktická část bakalářské práce na téma „Využití interaktivní tabule pro žáky-cizince na prvním stupni základních škol“, se převážně zaměřuje na postupy, doplňování a přizpůsobení jednotlivých DUMů pro domácí přípravu žáků-cizinců, které byly využity při výuce prvouky. Všechny nápady jsou původní vymyšlené autorkou, jednotlivé prezentace jsou vlastní, některé pochází se serveru <http://www.veskole.cz/dumy/zakladni-skola-1stufen>. U každé prezentace jsou uvedeny základní údaje z každé přípravy, tedy téma hodiny, cíle a také konkrétní cíl aktivity. Dále pak ke každému cvičení s využitím interaktivní tabule je připojen příslušný snímek z prezentace a popsány jednotlivé úpravy. Následně je uveden návod na úpravy každé aktivity a zhodnocení celé práce.

PRVOUKA – 1. DÍL

Tato prezentace se věnuje tématům podle ŠVP Člověk a svět (viz Obrázek 7: Obsah). Celá prezentace je také zpracována jako video s namluveným komentářem a s vysvětlením k jednotlivým aktivitám v češtině (viz Obrázek 6: Prvouka – 1. díl) tak, aby byla totožná s tím, co žáci-cizinci viděli a slyšeli při samotné vyučovací hodině, a mohli tak doma pracovat na stejném principu jako ve škole. Podle návodu ve videu mohou pracovat i žáci, kteří na výuce z nějakého důvodu chyběli. Vzhledem k tomu, že mají všichni žáci-cizinci doma k dispozici notebooky (těm, kteří neměli, škola zapůjčila), mohou si také jednotlivé prezentace prohlížet v programu SMART Notebook Interactive Viewer.

Obrázek 3.1 Prvouka

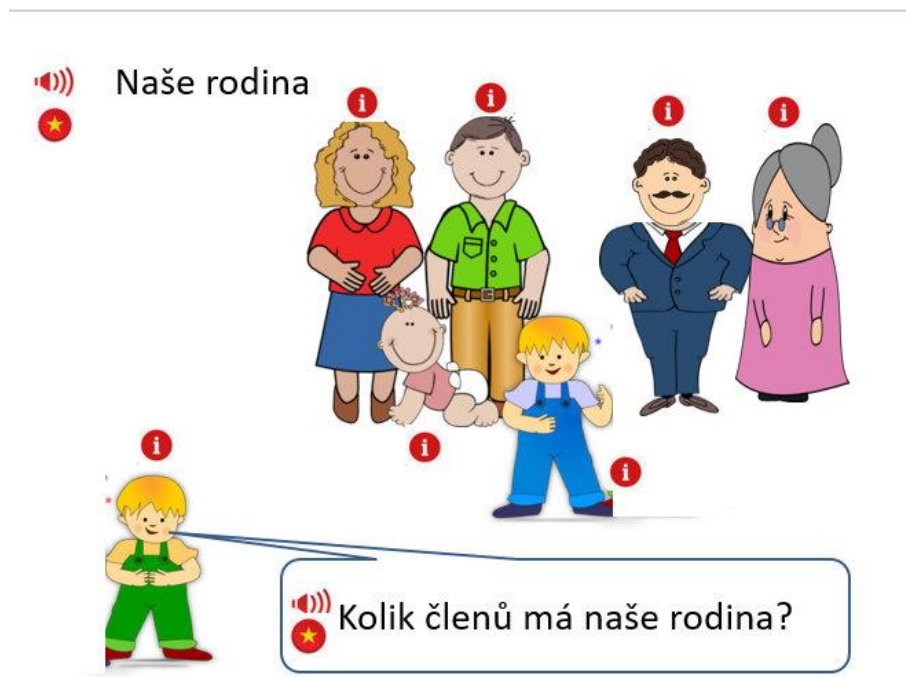

Obrázek 3.2 Obsah

Téma: Rodina

Cíl: Žák rozlišuje blízké příbuzenské vztahy v rodině, role členů rodiny, postavení jedince v rodině, seznamuje se s významem a potřebou různých povolání a zájmových činností.

Obrázek 8 znázorňuje rodinu a základní vztahy uvnitř rodiny.

Obrázek 3.3 Naše rodina

Tento DUM je založen na opakování známých věcí, klade důraz na správné vyslovování, orientaci v příbuzenských vztazích, roli členů rodiny a mezilidské vztahy. Pro žáky-cizince je doplněn:

- 🔊 zvukovým záznamem se správnou výslovností v českém jazyce
- ★ odkazem na překladač s přeloženou větou do mateřského jazyka
- i správnou výslovností a skloňováním podstatných jmen (členové rodiny)

Téma: Čas

Cíl: Žák využívá časové údaje při řešení různých situací v denním životě, rozlišuje děj v minulosti, přítomnosti a budoucnosti. Zná režim dne, předměty denní potřeby. Orientuje se v čase.

Cílem snímků (Obrázek 9 – 14) je správně určit jednotlivé části dne, kdy je vykonávána zobrazovaná činnost, žák musí správně zvolit z nabízených možností tu část dne, která vyplývá z obrázku a ta se po dotyku pera, nebo prstu následně zbarví do barvy podle zadání. Rovněž musí znát hodiny.

🔊 Víš, kolik je hodin?

★

i

🔊 Jaká část dne to je?

★ Správná odpověď se zbarví zeleně.

i

večer

poledne

i

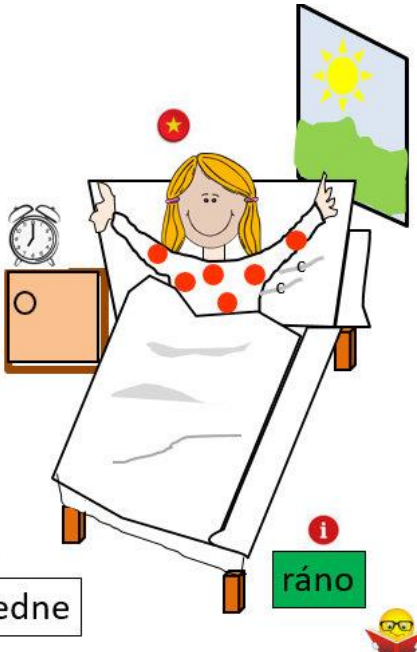
odpoledne

dopoledne

i

ráno

i

Obrázek 3.4 Režim dne ráno

Obrázek 9 je doplněn pro žáky-cizince:

- správnou výslovností v českém jazyce
- odkazem na překlad jednotlivých aktivit a popisu režimu dne do mateřského jazyka
- u hodin – správným určením času, u ostatních objektů skloňováním
- odkazem na tematický slovník v mateřském jazyce

 Víš, kolik je hodin?

 Jaká část dne to je?
Správná odpověď se zabarví modře.

 večer

 poledne

 ráno

 odpoledne

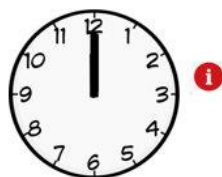
 dopoledne

Obrázek 3.5 Režim dne dopoledne

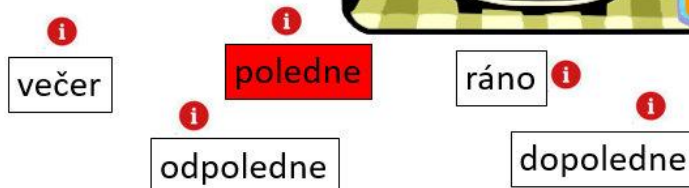
Obrázek 10 je doplněn pro žáky-cizince:

- správnou výslovností v českém jazyce
- odkazem na překlad jednotlivých aktivit a popisu režimu dne do mateřského jazyka
- u hodin – správným určením času, u ostatních objektů skloňováním

🔊) Víš, kolik je hodin?

🔊) Jaká část dne to je?
Správná odpověď se
zabarví červeně.

Obrázek 3.6 Režim dne poledne

Obrázek 11 je doplněn pro žáky-cizince:

- 🔊) správnou výslovností v českém jazyce
- 🌟 odkazem na překlad jednotlivých aktivit a popisů režimu dne do mateřského jazyka
- 📍 u hodin – správným určením času, u ostatních objektů skloňováním

🔊 Víš, kolik je hodin?

Jaká část dne to je?
Správná odpověď se
zabarví žlutě.

večer

poledne

ráno

odpoledne

dopoledne

Obrázek 3.7 Režim dne odpoledne

Obrázek 12 je doplněn pro žáky-cizince:

správnou výslovností v českém jazyce

odkazem na překlad jednotlivých aktivit a popisů režimu dne do mateřského jazyka

u hodin – správným určením času, u ostatních objektů skloňováním

🔊 Víš, kolik je hodin?

Jaká část dne to je?
Správná odpověď se
zabarví fialově.

večer

poledne

ráno

odpoledne

dopoledne

Obrázek 3.8 Režim dne večer

Obrázek 13 je doplněn pro žáky-cizince:

- správnou výslovností v českém jazyce
- odkazem na překlad jednotlivých aktivit a popisů režimu dne do mateřského jazyka
- u hodin – správným určením času, u ostatních objektů skloňováním

Obrázek 3.9 Režim dne noc

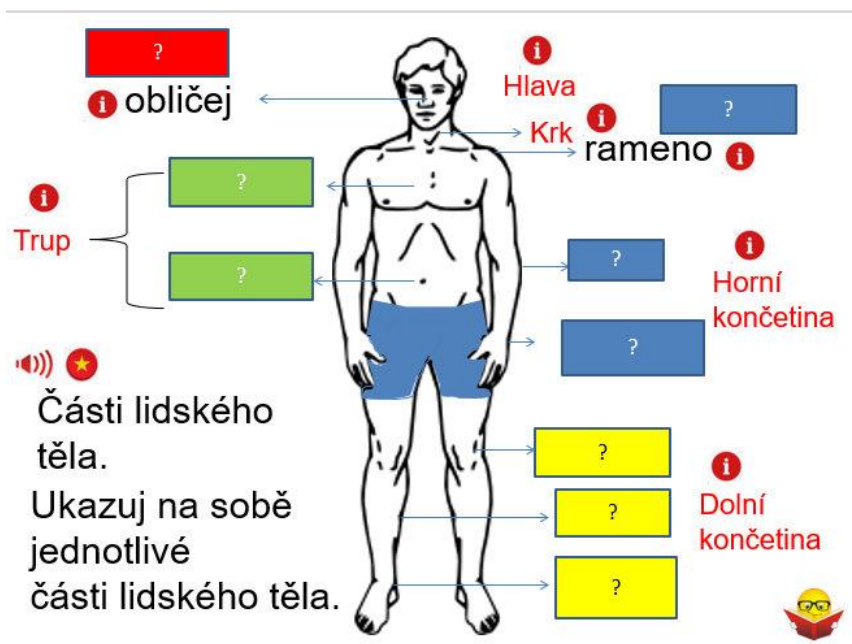
Obrázek 14 je doplněn pro žáky-cizince:

- správnou výslovností v českém jazyce
- odkazem na překlad jednotlivých aktivit a popisů režimu dne do mateřského jazyka
- u hodin – správným určením času, u ostatních objektů skloňováním

Téma: Lidské tělo

Cíl: Žák určí základní části lidského těla, rozliší lidské smysly. Má základní znalosti v péči o zdraví a o zdravé výživě.

Obrázek 15 znázorňuje základní části lidského těla. Při této aktivitě mají žáci okamžitou zpětnou vazbu, kdy po odpovědi objekt s otazníkem odsunou a pod ním se nachází správný výraz.

Obrázek 3.10 Lidské tělo

Pro žáky-cizince je snímek doplněn:

- správnou výslovností tématu a požadované aktivity v českém jazyce
- odkazem na přeložené téma a požadovanou aktivitu v mateřském jazyce
- správnou výslovností jednotlivých částí lidského těla se skloňováním v českém jazyce
- odkazem na obrázek s popisem jednotlivých částí lidského těla v mateřském jazyce

K zopakování je přidán snímek s křížovkou – Obrázek 16, kde se musí doplnit vhodné písmenko u dané části těla, aby vyšla správně tajenka.

🔊) **Lidské tělo.** Doplnovačka s tajenkou.

★ Klikni správně na písmenka označující části těla.

i trup
 i hlava
 i ruka
 i krk
 i noha

🔊) Pohyb je zdravý. 📖

Obrázek 3.11 Lidské tělo křížovka

Pro žáky-cizince je snímek doplněn:

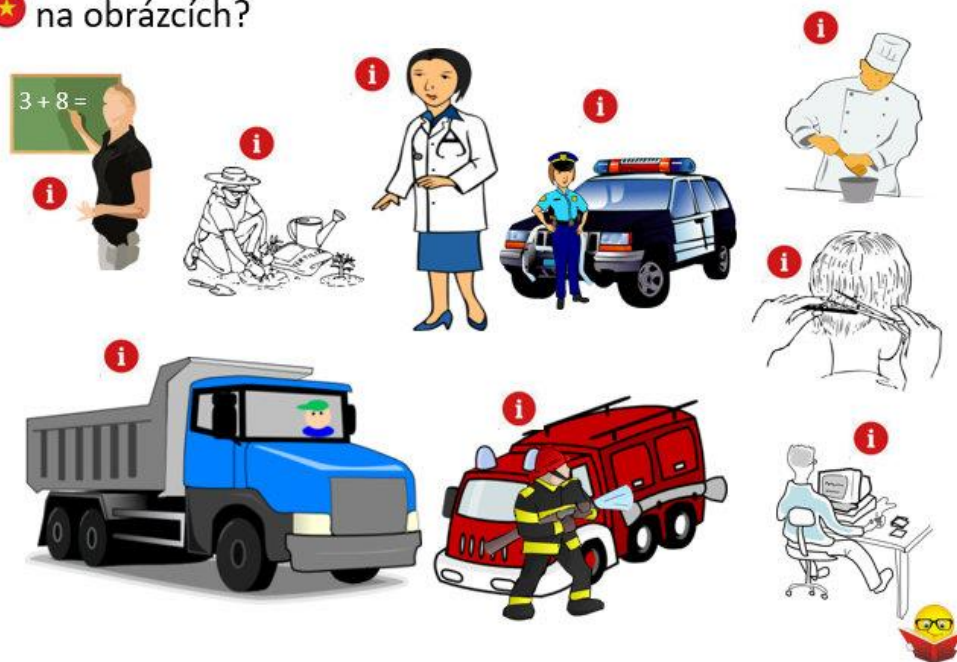
- 🔊) správnou výslovností v českém jazyce
- ★ odkazem na přeloženou požadovanou aktivitu a na znění tajenky v mateřském jazyce
- i správnou výslovností jednotlivých částí těla a jejich skloňováním v českém jazyce
- 📖 odkazem na tematický slovník v mateřském jazyce

Téma: Povolání

Cíl: Žák odvodí význam a potřebu různých povolání a činností. Umí rozlišit různá povolání, především u lidí ve svém okolí a uvědomuje si jejich význam. Umí zhodnotit dobrou a špatnou práci.

Obrázek 17 znázorňuje vybraná povolání pomocí jednoduchých obrázků

 Co vidíš na obrázcích? Která povolání jsou znázorněna
 na obrázcích?

Obrázek 3.12 Povolání

Pro žáky-cizince je doplněn:

- správnou výslovností požadované aktivity v českém jazyce
- odkazem na přeloženou aktivitu do mateřského jazyka
- správnou českou výslovností vybraných povolání v mužském i ženském rodě
- odkazem na totožný snímek s názvy povolání v mateřském jazyce

Obrázek 3.14 Roční období léto

Snímek je pro žáky-cizince doplněn:

- 🔊 správnou výslovností požadované aktivity
- ★ překladem požadované aktivity do mateřského jazyka
- i správnou českou výslovností podstatných jmen v jednotném i množném čísle
- 📖 odkazem na fotografie přírody, činnosti a aktivity typické pro léto

Obrázek 3.15 Roční období zralý podzim

Snímek je pro žáky-cizince doplněn:

- 🔊) správnou výslovností požadované aktivity
- ★) překladem požadované aktivity do mateřského jazyka
- i) správnou českou výslovností podstatných jmen v jednotném i množném čísle
- 📖) odkazem na fotografie přírody, činnosti a aktivity typické pro podzim

Obrázek 3.16 Roční období zima

Snímek je pro žáky-cizince doplněn:

- 🔊 správnou výslovností požadované aktivity
- ★ překladem požadované aktivity do mateřského jazyka
- 📄 správnou českou výslovností podstatných jmen v jednotném i množném čísle
- 📖 odkazem na fotografie přírody, činnosti a aktivity typické pro zimu

Téma: Domácí zvířata

Cíl: Žák pozná a popíše nejznámější živočichy vyskytující se v obci, rozlišuje živočichy podle jejich přirozeného prostředí.

Cílem snímků je správně popsat domácí zvířata a jejich mláďata. Žáci mají okamžitou zpětnou vazbu, neboť ve chvíli, kdy jsou si jisti správnou odpovědí – odkryjí objekt s otazníkem a vidí správnou odpověď (Obrázek 22 – 25).

Domácí zvířata na jaře mají mláďata.
 Umíš je pojmenovat?
 Pokud nevíš, odpověď najdeš kliknutím na obdélníček.

Na obrázku je slepice.
 Její mláďata jsou

Obrázek 3.17 Domácí zvířata: slepice

Pro žáky-cizince jsou snímky doplněny:

- 🔊 správnou českou výslovností jednotlivých vět a požadovaných aktivit
- ★ překladem vět a požadovaných aktivit do mateřského jazyka
- ℹ️ správnou českou výslovností jednotlivých slov, u podstatných jmen převedením do základního tvaru, u obrázku slepice a kuřat použitím zdrobnělin

Domácí zvířata na jaře mají mláďata. Umíš je pojmenovat? Pokud nevíš, odpověď najdeš kliknutím na obdélníček.

Na obrázku je kráva.

Její mláďata jsou

Obrázek 3.18 Domácí zvířata kráva

Pro žáky-cizince jsou snímky doplněny:

správnou českou výslovností jednotlivých vět a požadovaných aktivit

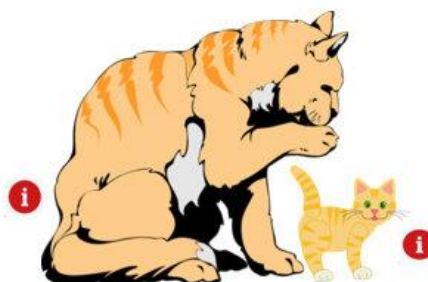

překladem vět a požadovaných aktivit do mateřského jazyka

správnou českou výslovností jednotlivých slov, u podstatných jmen převedením do základního tvaru, u obrázku krávy a telete použitím zdobnělin

 Domácí zvířata na jaře mají mláďata. Umíš je pojmenovat? Pokud nevíš, odpověď najdeš kliknutím na obdélníček.

  Na obrázku je kočka.

  Její mláďata jsou

Obrázek 3.19 Domácí zvířata kočka

Pro žáky-cizince jsou snímky doplněny:

- správnou českou výslovností jednotlivých vět a požadovaných aktivit
- překladem vět a požadovaných aktivit do mateřského jazyka
- správnou českou výslovností jednotlivých slov, u podstatných jmen převedením do základního tvaru, u obrázku kočky a kotěte použitím zdvořelých

V praktické části práce jsme se seznámili s postupy úprav prezentací pro žáky-cizince, jak při výuce samotné, tak hlavně při domácí přípravě. Bylo popsáno několik aktivit s interaktivní tabulí, s následným doplněním úprav pro žáky-cizince. Přehled se týkal prvouky. Digitální učební materiály uvedené v této části byly ověřeny v praxi.

3.1.2 Ověření souboru prezentací na cílové skupině

Vybrané prezentace ve výše popsané části byly ověřeny v praxi. na prvním stupni základní školy v Mirošově ve třídách, kde jsou žáci-cizinci. Ve 2. A jsou 2 žáci-cizinci, ve 2. B také dva a ve 3. třídě rovněž dva.

Ve 2. třídách byla ve výuce ověřována prezentace: Domácí zvířata přímo v jednotlivých částech hodiny prvouky (účastnili se čtyři žáci-cizinci) a pro dva žáky-cizince, kteří byli v době ověřování nemocní, byla prezentace využita při domácí přípravě. Ve 3. třídě zvolila paní učitelka upravenou prezentaci: Lidské tělo taktéž v hodině prvouky (přítomni byli oba žáci-cizinci). Po skončení ověřování upravených prezentací se uskutečnila diskuse s vyučujícími a s žáky-cizinci.

Učitelky se shodly na tom, že takto upravené prezentace jsou velkým přínosem jak při samotné výuce, kde byly některé úpravy velice užitečné i pro žáky se SVP (konkrétně – pro žáky se specifickými poruchami učení), tak především při domácí přípravě žáků-cizinců.

Žáci tyto prezentace nejvíce ocenili při domácí přípravě, kdy si je mohli otevřít a následně prohlížet v programu SMART Notebook Interactive Viewer, zvláště uvítali názornou výslovnost u jednotlivých obrázků, komentáře s jednotlivými aktivitami, v neposlední řadě využili ikony s odkazem na překlad do jejich mateřského jazyka. Dále ocenili možnost přizpůsobení si prohlížení a práci s jednotlivými snímky podle jejich tempa apod.

Jak bylo patrné z reakcí a celkového zaujetí tématy, práce s interaktivní tabulí děti baví. Je zde vidět jasná motivace k práci, protože se stále jedná o něco nového, činnost, která není tak běžná, každodenní a stereotypní. Osobně si myslím, že interaktivní tabule je nezbytným pomocníkem ve výuce žáků-cizinců hlavně pak na prvním stupni základních škol. Mé přesvědčení sdíleli i všichni učitelé, kteří se zúčastnili dotazníkového šetření. Měli možnost vyzkoušet si upravené prezentace při výuce samotné, tak i při domácí přípravě žáků-cizinců v jejich třídách. Ať už jako formu výkladu nové látky, opakování, procvičování tak i jako domácí přípravu pro nemocné žáky.

3.1.3 Kritéria pro úpravu prezentací

Východiskem pro sestavení přehledu kritérií pro úpravu jednotlivých snímků prezentací, které je potřeba brát v potaz při tvorbě jednotlivých snímků prezentace pro práci s interaktivní tabulí SMART BOARD byly především ze zkušenosti a potřeby učitelů. Při úpravách jednotlivých snímků souboru prezentací je třeba zvažovat následující kritéria:

1. Cíl – pomocí vhodně zvolených úprav prezentací začlenit žáky se SVP, speciálně žáky-cizince do výuky.
2. Smysl – pomoc s rychlým osvojením českého jazyka pro snadnější pochopení látky vyučované v ostatních předmětech.
3. Motivace – vnímají žáci úpravy prezentací jako usnadnění při domácí přípravě?
4. Zpětná vazba – umožňuje hodnotit a zlepšovat výkon?
5. Uživatelská přívětivost – je možné přizpůsobit úroveň potřebám uživatele?

Pokud se podíváme na jednotlivá výše uvedená kritéria z pohledu vzdělávání žáků se SVP především žáků-cizinců a reflexi doplníme o informace získané dotazníkovým šetřením provedeným v rámci této bakalářské práce, dobereme se k následujícímu seznamu kritérií, kterými bychom se měli řídit při zapracování úprav do jednotlivých snímků prezentací (viz tabulka 2: Seznam kritérií).

Tabulka 2 Seznam kritérií pro úpravu prezentací

Cíl úprav	Při jednotlivých úpravách snímků prezentace musíme vycházet z potřeb žáků-cizinců. Osvědčuje se vkládat jednotlivé ikony, které po stisknutí vykonají potřebnou pomoc, přímo do snímků.
Smysl	Využití jednotlivých úprav v prezentacích především v domácí přípravě, kdy se žák-cizinec musí spoléhat pouze na ně (rodič vzhledem k jazykovému handicapu není dítěti schopen pomoci látku pochopit, natož mu pak pomoci s plněním dílčích úkolů).
Motivace	Možnost opakování si probrané látky doma podle svého vlastního tempa, formou interaktivních cvičení, kvízů apod., a tím snadnějšímu a rychlejšímu začlenění do třídního kolektivu i do výuky samotné je pro žáky- cizince velkou motivací.
Zpětná vazba	Zjištění, že při práci postupují správně a že je jejich odpověď na otázku správná, je pro žáky-cizince velice důležitá. Jakákoliv reakce při práci v jednotlivých snímcích (zvukový signál, po odsunutí objektů viditelnost správné odpovědi, změna barvy správně zvoleného objektu apod.) je okamžitou reakcí, jestli žák pracuje správně.

Uživatelská přívětivost	Je velmi důležité, aby žák-cizinec pochopil smysl úprav v prezentacích, jak správně postupovat při práci s jednotlivými snímky, co mu jednotlivé úpravy v prezentacích nabízí a jak jich co nejlépe využít.
Přizpůsobení	Pro učitele má velký význam možnost upravit si vlastní nebo již hotové prezentace podle konkrétních požadavků na žáky se SVP v jednotlivých vyučovacích předmětech, jak pro výuku samotnou, nebo pro domácí přípravu těchto žáků.

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo vytvořit soubor prezentací zpracovaných se zřetelem ke specifickým vzdělávacím potřebám žáků-cizinců a jeho ověření na cílové skupině. V rámci splnění tohoto cíle jsem na základě výsledků výzkumného dotazníkového šetření provedeného mezi učiteli prvního stupně základní školy v Mirošově vytvořila soubor prezentací na základě učebních osnov ŠVP: Člověk a jeho svět - přizpůsobený žákům-cizincům pro lepší pochopení přednášené látky a následně pro opakování a domácí přípravu.

Při pohledu na současné školství je seznámení s problematikou interaktivní výuky a jejích prostředků důležité, skoro v každé škole se již můžeme setkat s interaktivní tabulí. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy podporuje pořizování interaktivních tabulí a pořádání školení pedagogických pracovníků v práci s touto učební pomůckou. Škála možností využití interaktivních pomůcek je poměrně široká.

Z výpovědí žáků i učitelů je zřejmé, že práce s interaktivní tabulí je u dětí velmi oblíbená. Z pohledu dětí, je možno považovat práci s interaktivní tabulí za určitou formu zábavy, ale ze strany učitele se jedná o cílené systematické vedení ke vzdělávání. Pokud děti učení baví, odnášejí si daleko více informací, než když je látka pro ně nezajímavá nebo nudná. Naším úkolem se tedy stává mimo jiné popularizace výuky a v tom nám pomáhá právě interaktivní tabule. Je pravda, že úpravy jednotlivých snímků pro žáky-cizince jsou velice náročné na čas, ale vyplatí se to.

Hlavním výstupem této bakalářské práce je ukázka možnosti úprav prezentací ve SMART Notebooku pro žáky-cizince jak pro výuku samotnou, tak hlavně pro domácí přípravu a doučování.

Na závěr si dovoluujeme poukázat na význam využívání interaktivní tabule v souvislosti s upravenými prezentacemi pro žáky-cizince vyjádřením jedné z učitelek ověřujících prezentaci vytvořenou v rámci této bakalářské práce ve své třídě: „Moc díky za nápad, názornou ukázkou a v neposlední řadě pomoc při zařazení mých žáků-cizinců do výuky prostřednictvím upravených snímků. Je to pro mě velká inspirace do budoucna, hlavně když vidím, jak si žáci s nadšením doma opakují probranou látku a následně mi ukazují pokroky, kterých, prostřednictvím úprav v jednotlivých snímcích, dosáhli!“.

RESUMÉ

Bakalářská práce se zabývá možnostmi využití interaktivní tabule na základních školách, především pro žáky-cizince

Teoretická část práce je věnována přehledu interaktivních tabulí a základním informacím, kdo s nimi může pracovat a za jakých podmínek, možnostem jejich využití v různých částech vyučovací hodiny. Podrobně je popsána problematika začleňování žáků-cizinců do výuky včetně specifik vzdělávání žáků-cizinců na primárním stupni základní školy s využitím digitálních technologií (především pak interaktivních tabulí).

Praktická část bakalářské práce je rozdělena na dvě části. V první části se jedná o vyhodnocení dotazníkového šetření zaměřeného na zkušenosti pedagogů s využíváním digitálních technologií ve výuce. Cílem šetření bylo zjistit, jak co nejefektivněji vytvářet výukové materiály žákům-cizincům pro jejich snadnější začleňování do výuky. Ve druhé části jsou popsána jednoduchá doporučení pro tvorbu výukových materiálů pro usnadnění práce žáků-cizinců, jak ve výuce samotné, tak při doučování a v domácí přípravě. Součástí jsou vlastní výukové materiály, soubor prezentací, ve kterém jsou znázorněny možnosti vkládání popisků, audionahrávek, užitečných odkazů apod. do vytvořených prezentací. Soubor prezentací je zaměřen na pochopení a následné procvičování probírané látky a na usnadnění domácí přípravy žáků-cizinců. Tento soubor prezentací byl odzkoušen v praxi.

Závěrečným výstupem bakalářské práce, který vychází z teoretického studia, výsledků dotazníkového šetření i praktické zkušenosti autorky bakalářské práce jsou doporučení pro úpravu prezentací pro samotnou výuku a domácí přípravu žáků-cizinců.

This bachelor thesis deals with the possibilities of using interactive whiteboards in primary schools, especially for foreign students.

The theoretical part of the work is devoted to a review of interactive whiteboards and to basic information, who can work with them and under what conditions, to possibilities of their use in different parts of the lesson. In this thesis is described in detail the issue of the integration of foreign students into the classroom, including the specifics of education of foreign students in elementary school using digital technologies (especially the interactive whiteboards).

The practical part is divided into two parts. The first part is an evaluation of a survey on the experiences of teachers to use digital technologies in teaching. The aim of the survey was to determine how to create most effectively educational materials to foreigners to facilitate their integration into class. The second part describes the simple recommendations for the creation of teaching materials to facilitate the work of foreign students, in the classroom itself and for tutoring and homework. It includes its own teaching materials, file presentations, which show the possibility of inserting captions, audio recordings, useful links, etc. in presentations that were created. Set of presentations is focused on understanding and subsequent practice of the subject matter and to facilitate homework foreign students. This set of presentations has been tested in practice.

The final outcome of the bachelor thesis, which is based on theoretical studies, survey results and practical experience of the author of the thesis are recommendations for editing presentations for lessons and for homework of foreign students.

SEZNAM LITERATURY

AV MEDIA. Nástroje Lesson Activity Toolkit. Praha: AV MEDIA, 2010

AV MEDIA. Smart. Praha: AV MEDIA, 2009

Bannisterová, D.: Jak nejlépe využít interaktivní tabuli. Praha: Dům zahraničních služeb, 2010, 38s. ISBN 978-80-87335-15-4.

Rohlíková, L. - Vejvodová, J.: On-line kurz Práce s interaktivní tabulí Smart Board. In Sborník příspěvků z konference a soutěže eLearning 2011. Hradec Králové: Gaudeamus, 2011.

Zounek, J. - Šedřová, K. Učitelé a technologie. Mezi tradičním a moderním pojetím. Brno: Paido, 2009. ISBN 978-80-73151-87-4.

Průcha Jan. Multikulturní výchova: příručka (nejen) pro učitele. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Triton, 2011. ISBN 978-80-7387-502-2.

Dostál, Jiří. Interaktivní tabule: Příručka plná otázek a odpovědí užitečných pro úspěšné využívání interaktivní tabule nejen ve vzdělávání [online]. [cit. 2017-01-09]. ISBN 978-80-87658-00-0

Sekce vzdělávání žáků-cizinců na Metodickém portále [online] [cit.. 2016-11-20]. <http://clanky.rvp.cz/clanky/ZUI/VZDELAVANI-ZAKU-CIZINCUCU.html/>

Digifolio občanského sdružení META [online] [cit.. 2016-11-22]

Centrum pro podporu inkluzivního vzdělávání, projekt Výuka cizinců [online] [cit. 2016-11-10]. <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/7071/cestina-pro-male-cizince-na-dosah.html/>

Šindelářová, Š. (20. 01 2017). clanky.rvp.cz/clanek/k/z/17459/VLIV-INTERKULTURNICH-ROZDILU-NA-EDUKACNI-KLIMA-VE-SKOLNI-TRIDE.html/. Načteno z web clanky.rvp.cz/keyword/interkulturn%C3%AD%20komunikace/: <http://clanky.rvp.cz>

Mikolášová, J. *Využití interaktivní tabule při procvičování slovní zásoby v hodinách anglického jazyka u čtvrtého ročníku základní školy*. Plzeň, 2015. Diplomová práce

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1.1 Web pro otevření dokumentů SMART	9
Obrázek 1.2 Příklad použití přesunu objektu	10
Obrázek 1.3 Základní prvky galerie	11
Obrázek 1.4 Ukázka vložení odkazu na web	13
Obrázek 1.5 Zdroj - Ve škole	14
Obrázek 3.1 Prvouka	34
Obrázek 3.2 Obsah	35
Obrázek 3.3 Naše rodina	35
Obrázek 3.4 Režim dne ráno	36
Obrázek 3.5 Režim dne dopoledne	37
Obrázek 3.6 Režim dne poledne	38
Obrázek 3.7 Režim dne odpoledne	39
Obrázek 3.8 Režim dne večer	39
Obrázek 3.9 Režim dne noc	40
Obrázek 3.10 Lidské tělo	41
Obrázek 3.11 Lidské tělo křížovka	42
Obrázek 3.12 Povolání	43
Obrázek 3.13 Roční období jaro	44
Obrázek 3.14 Roční období léto	45
Obrázek 3.15 Roční období zralý podzim	46
Obrázek 3.16 Roční období zima	47
Obrázek 3.17 Domácí zvířata: slepice	48
Obrázek 3.18 Domácí zvířata kráva	49
Obrázek 3.19 Domácí zvířata kočka	50

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Harmonogram dotazníkového šetření..... 19
Tabulka 2 Seznam kritérií pro úpravu prezentací..... 52

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 Věkové skupiny respondentů	20
Graf 2 Pohlaví respondentů	21
Graf 3 Za jakého uživatele digitálních technologií se považujete.....	21
Graf 4 Digitální technologie ve výuce používáte:	23
Graf 5 Používáte digitální technologie při práci se žáky se SVP?	23
Graf 6 Používáte digitální technologie pro doučování nebo procvičování žáků se SVP? ..	24
Graf 7 Používáte digitální technologie pro doučování nebo procvičování žáků-cizinců? ..	24
Graf 8 Podle Vašich zkušeností -Mají žáci se SVP možnost využívat digitální technologie při doučování doma?.....	25
Graf 9 Podle Vašich zkušeností - Mají žáci-cizinci možnost využívat digitální technologie při doučování doma?.....	26
Graf 10 Používáte ve výuce interaktivní tabulí?	27
Graf 11 Ve využití interaktivní tabule jste:	27
Graf 12 Na výuku si podklady pro práci s interaktivní tabulí:	28
Graf 13 Dáváte žákům-cizincům k dispozici prezentace využívané při výuce pro domácí doučování?	29

PŘÍLOHY

PŘÍLOHA Č. 1 – DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

Využití digitálních technologií ve výuce

Dotazník pro učitele 1. stupně základní školy ZŠ Mirošov

Vážení kolegové,
dovoluji si vás požádat o vyplnění dotazníku, který je součástí mé bakalářské práce, jejímž cílem je zjištění možností využití interaktivní tabule k výuce a domácí přípravě žáků-cizinců na 1. stupni základní školy

Prosím, vyberte věkovou skupinu.

- do 30 let
- 31-40 let
- 41-50 let
- 51 - 60 let
- nad 61 let

Prosím, uveďte vaše pohlaví.

- žena
 - muž
-

Prosím uveďte, za jakého uživatele digitálních technologií se považujete:

- začátečník
- mírně pokročilý
- pokročilý

Jaké technologie používáte v každodenním životě?

- tablet
- digitální fotoaparát
- digitální kamera
- chytrý telefon
- notebook
- stolní počítač
- Jiné:

Jaké technologie používáte ve škole?

- stolní počítač
- digitální fotoaparát
- notebook
- tablet
- digitální kamera
- chytrý telefon
- Jiné:

Digitální technologie ve výuce používáte:

- běžně
- občas
- pouze v rámci projektu
- nepoužívám

Používáte digitální technologie při práci se žáky se SVP:

- běžně
 - občas
 - pouze v rámci projektu
 - nepoužívám
-

Používáte digitální technologie pro doučování nebo procvičování žáků se SVP:

- běžně
- občas
- pouze v rámci projektu
- nepoužívám

Používáte digitální technologie pro doučování nebo procvičování žáků-cizinců?

- běžně
- občas
- pouze v rámci projektu
- nepoužívám

Podle Vašich zkušeností - Mají žáci se SVP možnost využívat digitální technologie při doučování doma?

- Většinou ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Většinou ne

Podle Vašich zkušeností - Mají žáci-cizinci možnost využívat digitální technologie při doučování doma?

- Většinou ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Většinou ne
- Neumím posoudit

Používáte ve výuce interaktivní tabuli?

- běžně
- občas
- pouze v rámci projektu
- nepoužívám

Ve využití interaktivní tabule jste:

- začátečník
- mírně pokročilý
- pokročilý

Na výuku si podklady pro práci s interaktivní tabulí:

	nejčastěji	často	někdy	nikdy
zhotovuji sám/sama	☐	☐	☐	☐
sdílím s kolegy	☐	☐	☐	☐
stahuji z internetu	☐	☐	☐	☐
nezhotovuji	☐	☐	☐	☐

Dáváte žákům-cizincům k dispozici prezentace využívané při výuce pro domácí doučování?

- Většinou ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Většinou ne
- Neumím posoudit

Čím je podle Vás potřeba doplnit prezentace na interaktivní tabuli, aby je žáci-cizinci mohli využívat pro doučování nebo domácí přípravu?

Jaké další prvky by mohly být přínosné jako doplněk prezentací využívaných při doučování a domácí přípravě žáků-cizinců?

Vaše odpověď

Máte nějaké tipy na programy nebo internetové aplikace, které se Vám osvědčily při práci se žáky se SVP, konkrétně se žáky-cizinci?

Vaše odpověď

Máte nějaké tipy na webové stránky, které žákům-cizincům doporučujete pro domácí přípravu a doučování?

Vaše odpověď

Máte nějaké obecné tipy a doporučení pro práci se žáky-cizinci na základní škole?

Vaše odpověď

PŘÍLOHA Č. 2 – OBSAH CD

- Složka BP_Otcova.docx – obsahující bakalářskou práci
- Složka BP_Otcova.pdf – obsahující bakalářskou práci
- Ukázka ze souboru prezentace s úpravami pro žáky-cizince